Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 29 АПРЕЛЬ, 1980 ШУ. ● № 51 (8181). ● Мах 2 кепиг.

ДАХА МА ДОАГГІАРА НАКЪАГІО 1 МАЙНА!

ПЯТИЛЕТКА ПЛАНАЛ СОВГІА — 1200 МЕТР

Шерра социалистически яхь йоаржаьлча Грозненски буруа тохара балхий управленерча буруа деттача бригадаша тІагІертта къовсам лоаттабу пятилетка тІехьарча шерех бІарччача пятилеткан заданеш толамца кхоачаш тІехкхоачаши еш КПСС XXVI съезда сийленца накъавкара. Цу даькъе ньржача яхье хьалхалаттарех цаІ я № 138 йолча буровой коллектив. Шера 5000 метр буруа тохара Старогрозненски бурудеттараша дІайолаяь инициатива эггара хьалха хьаллаьцарех цаІ я из. Ший торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбеча буровой коллективо укх шера 26 марта рапорт делар буруа тохара пхе шера плам кхоачашъярах. ХІанзлехьа пятилетка задане совгІа цо техад 1200 совгІа метр буруа. Буруа тохара коммерчески сухала задани а дикка тІехкхоачашъяьй.

Буруа тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, буруа тохарга дІабода мах лохбарах кхыдола балхаш дарах укх пятилетке пачхаьалкхена кходаьд цо 605 эзар сом.

Къаьстта дика болх а беш, яхье хьалха латташ ба укхаза лаьттан чекаш тохараш, кагирхой хьехамчаш Н. А. Чумачков, Х. И. Сайпаев, В. Лютова, В. Шабарин, А. Енков, В. А. Шаманов, Ю. Шидиев, кхыбараш. Цар массаза а шовй нормаш дикка тІехкхоачашъю.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски УБР вохкагІвола инженер.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДАГА А КХОАБАШ

«БІаьстанарча дено бІарччача шера кхоаб» оалаш да халкъа кица. Из кица дага а кхоабаш тІатеІІа къахьегаш ба хІанз кхашка Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза болхлой. ТІехь-тІа йоагІача хана боахаме кхеергйолча юрта боахама культурех дукхагІа дола лаьтта комсаша дІалоацаргда. Эзар гектара тІа хургья уж кхееш, хІаьта хІанз 105 гектара тІа мара яц. Соахка дІайийна уж дика дегІайоагІаш латт. Кхаь даькъа йийкъа а йийкъа царна Іунал деш ши дезали пхелатІча юкъерча школа дешархой производственни бригадех я. Къоначa комсашта хІанз де дезар доикха доал дац. Агротехнико дІа ма дехха хан-ханнахьа лаьтта цамцадовккхаш кІаьд а деш оасар дича кхоачам ба. Трактор кхай тІа льлча цункй тІехьойийзача культиваторо ишта а хІензарчоа эсала дола комсий оалаш телхаде мег. Цудухьа лаьтта цамцадоаккхаш, оасар деш култкара болх бе беза да хІанз.

Геттара дика Іунал ду къоначa комсашта Мержоев Ахьмада дезало. Лелае шоашка хьаенначи комсашта ма хулла дикагІа доал де гІерташ къахьег дешархой производственни бригадо а.

Шоаш беча балхах аккордно-премиальни хьисапе ахча тергдолаш совхоза администрацеца лаьрххІа договор а оттадаь къахьегаш ба комсашка хьожаш бараш.

Укх шера гурахьа кхы а 240 гектара тІа дІайогІа дерхІ совхозе комсаш. Цу гІулакха плантажни нохарца 60 сантиметр кІоарга аха деза да лаьтта. Из болх беш Баринхоев Хьасан ва. Балха нормаш дикка тІехкховчашъю цо хІара дийнахьа.

— С-100, К-700 яхача низ болча тракторашца мара вІаштІехьдалац плантажни нохарца лаьтта аха. ХІаьта уж тайна тракторш тха боахаме кІезига я. Цудухьа «Госкомсельхозтехника» Сунженски района предприятеца барт баьб оаха комсаш дІаера лаьтта аха цар тракторш лайтаргйолаш. Кастта хьаихжа езаш а я уж, — йоах совхоза керттерча агронома Балоев Кайсас.

Эзарк ях бІаьи гектара тІа гурахьа дІадийна ялат а да цу боахаме кхедеш. Соахка ший ханнахьа аьхан, мала баьниха дика тоадаьчеи лаьтта дІадийна хиика из боарамагІа листа, ния болаш дегІадоагІаш латт. Оасар дохадар духьа укх деношка гербицид тоха йолаьй цу кхашка. ХІаьта план 20 йолаш хІара гектара тІара 21 центнер ялат чуда дош денизд совхоза къахьегамхоша.

БІаьсти ювча культурех доакъара 300 гектара тІа хьалийІаш, 180 гектара тІа цхьан шера тІаювла буц, 100 гектара тІа люцерна дІайийна а баьнна. ХІанз генараш ялата хьажкІаш дІаюваш ба цу боахама кхаш леладераш. Уж культураш май бетта хьалхарча деношка дІайийна яха социалистически декхар тІайийцад механизатораша. Дагалаьцар, толамца кхоачашдар духьа шоай низ дІакхоачар деш къахьегаш а ба. Іуйрийна сецца кхай тІа ара а баьхе боад къоалабелча мара цІаболхац механизатораш. ХІаьта къаьстта оасаре боах бу механизатораш Тамбиев Ахьмада, Ажигов Уматтгире, Баркинхоев Хож-Ахьмада. Балха норма 40 — 50 процент тІехкхоачаш ца еш ди дІадахийтац царех хІаране. Ялата хьажкІаш кхееш хургба йокхха балха опыт Іоаяь механизатораш Дарсигов Мусан Шадиев Бахьауддини. Из культура дІаювча хьинаре дакъа лоац цар шинне а.

Доакъара дІайийнача культураштa хьалхара культиваци еш ба совхоза механизатораш.

— Доакъар ца тоъаш хьалла Іангара дьхар оаха укх шера доахан. Нийсдолийташ хьина кхоачамбоацараш дага а яхоабаш кхоачам болаш доакъар Іалашдара къаьстта теркам тІабохийтаргба оаха укх шера. Ялата культураштa санна ма хулла дикагІа Іупал де хьожаргда доакъара дІайийначарна а, — йоах К. Балоева.

Укх бІаьстан деношка санна хьадечох дог а лазаш овсаре дІахо а къахьеге, укх шера хьалханика латта декхараш кхоачашде совхоза коллектива вІаштІехьдергхилара теша мегаргва.

М. ХАМАТХАНОВ.

БІубенна дІахъалха ух

Духхьашха ший къахьегама никъ дІаболабир Далаева Нюра Умаровнас итт шу хьалха Грозненски «Трансмаш» заводе. Хьалхарча юкъагІа тайп-тайпара балхаш деш хилар из укхаза. Шийна тІабилла моллагІвола болх цхьаккха даккха гІалат доацаш кхоачашбора Нюрас. Хьинаре къахьегаш йола из па зувш йисанзар сборочни цеха кулгалхоша.

— Нюра, цхьа хоадамболаш йола професси кара а ерзаяь болх бе йола ца сэча яргьяц хьо. къона йолаш Іа Іомадаьр кхоана пакъадаргда хьона, — аьлар цеха кулгалхоша.

— Цох со дика кхеташ я, ка дагардар хоаш санна да оаш яхаш дар. Нагахьа Іомаеш хилча аз ІомаергІола професси крановщица говзал мара яц, аьлар Нюрас. Цу балха тІа хьожаяьча цо лоаццача хана караерзайир крановщица говзал. Ший бехкагІа балха тІа хьовзам ца хулийташ къахьега йоласлар Далаева. КарагІдаьнача тІа саца йиш йоацилга кхетадеш яр из. Ше болх беш йоллашехьа а сайрийнара школа чакхъьякхар цо. Цул тІехьагІа механизаци учетен техникуме заочно деша яхар. Хьаьнала къахьегаш башха-дика толамаш доахаш, общественни балха тІа хьинаре дакъа лоацаш хиларах дукха сийлен грамоташ, ахчан презеш тайп-тайнай цунна. Социалистически яхье котъяьнар яха массехк сийлен знак еннай. Цкъа санна дукхаза а предприяте сийлен Улга тІа хиннад цун портрет. Крановщицалла болх бе йолаеніча дукха йоах аладехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІа а елар цунна.

Хьаьнала къахьегара, общественни балха тІа хьинаре дакъа лацара тІера йолча Нюрах бокха тешам белар дІь шу хьалха завода болхлой. Из хержар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла. Болх деш бар, депутата декхараш... Дукха дар де дезараш. Цхьабакъда, юстара латтацар из заводерча общественни балха а. Цкъа санна дукхаза а хийржар из профсоюза завкома, цехкома члена. ХІанз а я из профсоюза завкома член. Юкъарча балха тІа шийна тІадилла гІулакх цо дизза чакх ца доаккхаш цхьа моттиг хийтъеннац. Цох лаьца дола масалаш дукха доаладе йиш я.

«Трансмаш» заводе къахьегаш барех дукхагІбараш Грозненски яхача поселке бахаш бола нах ба. Массехк шу хьалха цу поселке бахача наха газ чуйиллаьза яр. Республика халкъа депутатага Нюрайга дийхар поселке бахача а ишта заводе къахьегаш болча а наха газ чуйиллийта новкъостал дар. Цу гІулакха овршагІьяьлар Далаева. Цкъа санна дукхаза а из дош уттадир цо Старопромысловски райисполкоме, Грозненски горисполкоме. Поселке бахача наха газ чуйиллаьца йолча хана сатийна Іохаьнзар Нюра Умаровна. Ишта поселкерча центральни улица тІа асфальт а йиллийтар цо. Уж санна харжархой наказаш цо кхоачашдаь дукха масалаш доаладе йиш я. Нюра Умаровна укх шера а хержар Старопромысловски райсовета халкъа депутаталла. Укхаза шийна тІадехка декхараш цІена кхоачашдеш дІанолаеннай из.

Ший шоллагІдола цІаи дезали доархІ Нюрас «Трансмаш» заводахи цун коллективахи. Из тамаш а яц. Укхаза байзаб цунна балхтцара чам. Іомаяь цо крановщика, нормировщика, токара, кхыйола балха говзалаш. Производстве а общественни балха тІа а даим ший новкъостайта хьоккам телаш хиларах шин шу хьалха предприяте коммунисташа шовй мугІарашка дІайийцар из. Ший вазаре а къахьегаме а бочагІа дола цІа цудухьа доархІ Нюра Умаровнас заводах.

Ше укхаза къахьегаш йолча шерашка шин опыт дог раьза доладе дІа а Іовзийташ цо тайп-тайпара балха говзалаш Іомаяь кхи-нах саг ва заводе хІана къахьегаш. Уж а балха тІа белгалбаьна дика къахьегаш ба. Царех я токарь Мусаева Зара, кхыбараш.

Ше болх беш йоллашехьа а дикен тІехдикен дешаш заочно чакхъяьякхар соахка Нюра Умаровнас механизации учетен техникум. Цул тІехьагІа предприяте кулгалхоша из хьожайир завода технически отделе техника-технологалла. Итт шера мугІарерча болхлочунгара инженерно-технически болхлочунга кхаьчай Далаева Нюра. Укхаза а шийна хьалхашка латта декхараш цІесеи дизза кхоачашдеш я из. Конторски болхло а хинна сатийна Іечарех яц Нюра. Каст-каста цо беседаш ю, балха тІа коталонаш яхара дола наькъаш довзийташ хьехар ду шийца хьалха болх беш хинача токарашта Саронова Лилича, Маршаули Шемана, Макаева Яхийна, кхычарна. Ишта йолча нун сий ду дукхача болхлоша.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: техник-технолог, райсовета депутат Н. Далаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАЬЦАДААРАШ ШОРТТА ХУРГДОЛАШ

Ачхой-Мартановски районерча боахамашта юкъе къоначарех я «Овощевод» яха совхоз. Амма укх тІеххьарча хана хьалха латтача боахамий опыт Іомаеш, цох пайда а эцаш хьайоагІа цун къахьегама коллектив.

Е юртбоахама шу а дика вІаштІехьдаьнкха дІадолаь укхаза. Ший ханнахьа ремонт яй юртбоахама техника, кхоачам хилла болаш ба механизатораш. Гурахьа аьха хинна лаьтташ хІанз шоалагІа юха а аьха, минеральни удобренеш а тувсаш, фу дІаде дика кийчдаьд.

Укх деношка сиха а дика а дІадуваш да баьцадаарий фу.

— Тха совхоз духхьал баьцадаараш леладеш я. — дувц совхоза керттерча агронома Пагалов Махьмада, — ший ханнахьа Іалашдаьд оаха дІаде мел эша фу, ишта агротехнически бокъонашца нийсса доагІаш кийчдаьд лаьтта а. Ка йоалаш болх бу баьцадаараш леладечар укх деношка. 220 гектара дІае соача, 180 гектара тІа дІайийнай помидораш.

— ДогІаш делхаш тхо балха тІара даьха мара, дергга кха хІанзлехьа дІадийна даьнна хургдар тхо, — йоах М. Пагалова. ХІана цхьа сахьат ха ца йовеш къахьегаш ба совхоза болхлой. Хьалха латтачарех я механизатора Алиев Султана агрегат. Цо хІара дийнахьа 100 — 150 процент кхоачашъю норма.

Иштта хьинар айденна дика болх беш ба кхыбола механизатораш а. Масала, сийна горошек ший ханнахьа а дикал лакха йолаш а дІайийна баьннаб механизатораш Арсамерзоев Султан, Алиев Султан.

— Дика, цхьатарра тІаьннача горохо сийндаьд 260 гектар йола кха, — раьза волаш дувц керттерча агрономо.

Иштта дІае езаш йолча 110 гектара столови свеклах 80 гектар дІайийнай. Из болх дика дІахьош ва механизатор Сулейманов Идрис.

Минеральни удобренеех бизза пайда а эцаш, гурахьа аьха лаьтта укх бІаьсти мехха баьккха тоа а даь, цу тІа гІолла каток корзаь, дика кийчдаьд механизатора комсомольца Сулейманов Бориса. 70 гектар йолча цу кхай тІа нарсаш дІаювргья.

КІезиг-дукха йоахъелча нарсаш дІае арабаргба совхоза болхлой. Из болх шин дийнахьа чакхбаккха лерхІ цар.

ТІаьннача сийнача гороха хьалхара хий тохаш ва механизатор Наурузов Леча. ДДН-100 яхача механизмаца хІара дийнахьа дикка тІехкхоачашъю цо нормаш.

Оасара духьала гербицидаш товсара болх а дІаболабьб укхаза. Из болх дика чакхбоаккхаш ва механизатор Хатаев Вахид.

БІаьстан-кхашкара балхаш чакхдоахача шерра социалистически яхь а йоаржаль къахьег баьцадаараш леладерачи а. Моральни а материальни а безам совбоаккхаргбола хьалаш отта а даь, болхлошта дІадовзийтад.

Совхоза болхлой комитето соцам а баь, кхашка къахьегаш болча наха мах боацаш кхача лоаттабу.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

ЛАЬТТАН ЧЕНИЙ КЪАЙЛЕНАШ ЙОВЗАРА

Лаьттан ченаш дика вІаштІехьадаьха шерра гидрогеологически тохкамаш деш ца хилча хІама хургдац тахан мехкдаьттен гази лахара толаме геологически тохкамех балхаш делгах, мехкдаьтта доалла кердa моттигаш из хьаладаха дикагІа кийчъелгах. Оаха интервью яйнар «Грознефть» объединене буруа тохара балхий Грозненски управлене № 3 йолча районни инженерно-технически служба вохкагІволча геологагара Юрий Николаевич Елизаровгара.

— Юрий Николаевич, «Правобережная» майдан тІа геологоларсхарен геофизически тохкамаш мишта ду?

— Гази мехкдаьттен доалла моттиг, цар режими разрезаши бокъонца йовзара мехкдаьтта газови бассейнаш шерра гидрогеологически гидрохимически тохкамаш даьза дардац. ХІаьта оаха, геологаша, дераш уж билхаш да. ХІанз бархІ скважина ликха буруа тохаш да тхо тхоай майдан тІа. ЦаІ хІапале караерзаеш, тохкама балхаш деш я. Мела тІера тІоа хьегучабаккхар духьа йоахаш я цу майдан тІа скважинаш.

ХІанзара геологи пайдана лц гидродинамически явленеш бокъонца Іомаеш а анализ еш а ца хилча. Уж дерригa балхаш геофизикашца цхьана деш да.

— Фу зув геологаша буруа тохача хана?

— Проект оттаеча а, буруа тохача а, тохкам беча а хана юкъе доагІаш мел дола хІама. Эгара керттердар — из да буруа тохара процессана юкъарчал доаццаш тІахьожам лоаттабар, болх беча хана кийсаш йолча осложненешка хьежар. Скважинана осложнени хила тарлу, нагахьа санна ший ханнахьа лабораторни анализ ца йой, хІаьта из бахьан долаш тІехьагІа авари хила йиш я. ХІара скважина шишший тайпара, хІара порода ши-шиі тайпара хул. Цудухьа боарами химически лоаттами бе-бе хул мархкала буруа тохача хана, скважиннай разрезаш геохимически Іомаяро хьахьокх тІоанашка мел газ йоалл, цу дешага хьожараш я ишта геологаш ба.

— Буруа тохаш скважина йоахкхача хана мехкдаьтта даллара белгалонаш гучаювлий?

— Мехкдаьтта доаллаш хилара белгалонаш хулу буруа тохача хана. ХІара скважина маьхе хилар сенах латт аьлча, из латт. буруа чакхдаьннача тІоанах доаллача мехкдаьттан газеи дукхалах, породай лоаттамах. цар ханехи строенехи йола кердa даннеш тхога кхоачаш хиларах. Ерригача геологически служба бІарччача шера бу из болх. Хьакхаьча даннеш ларде а лувцаш рекомендацеш уттаю. хІаьта цар бурувдеттарашта новкъостал ду скважина лакхара технологи шин ханнахьа хувцара, проекта тІа белгал ца яь осложненеш дІахара.

Геологаша, геофизикаша, гидрогеологаша хаддана тохкамаш ду кердача майдашка мехкдаьттан газеи промышленни запасаш мел лац. запасаш лархІара методика эргалькха тоаяр, породай коллекторски свойстваш, тІоанашкарча хин состав, температураши давленеши Іомаяр кердача объекташка лаха-техка а тІехкІоарга скважинаш яха а проекташ уттаяр духьа.

— Укх таргарча хана геологически тохкамаш дара методаш дегІаякхара перспективаш малагІаш я?

— Укх таргарча шерашка шерра дегІайоалае лерхІаш я геофизически методаши буруа тохари цхьан комплексе а-долаш Нохч-ГІалгІайчен лаьттан тІоаний лоаттам Іаьльмате чоалхане болча хьалашка мехкдаьтта лахара декхараш эффективнегІа кхоачаш де йиш хулийташ йола перспективни дистанционни геохимически тохкамаш дара методаш.

Интервью яйнар —
А. АРЧАКОВ.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон тІайійцаб «1980 шера хьувкъам чуэцилга, юртбоахама продукташ кийчъелга Іалашдара а 1980/81 шера хьайбаш толаме Іангара дахара а кхы тІа а де дезарех» бола соцам.

• Ялата, хьувкъам чуэцилга, юртбоахама продукташ кийчъелга ший ханнахьен тІехчъелга дикен чакхдаккхара а хьайбаш толаме Іангара дахар а духьа КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон союзни республикай Компартей ЦК-аш, Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацеи хин боахамен Министерство, СССР Госкомсельхозтехника, СССР заготовкай Министерство, СССР яхчая промышленноста Министерство, Центрасоюз, парте краевой, областной, районни комитеташ, автономни республикай Министрий Советаш, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаш, моттигера юртбоахама органаш, колхозий, совхозий, заготовительни организацей кулгалхой декхарийла баьб 1980 шера хьувкъам чуэпарак юртбоахама продукташ кийчъяран ший ханнахьа кийчо елга, хІаьта ишта 1980/81 шера хьайбаш толаме Іангара доахилга Іалашде, из дара:

— дІайийна ерригa ялата культураш ца йойтари эца лаьрхІача мара царех пайда да эцитген Іалашде;

— отта а йий чакхъяха ялат чуэца комбайнаш, радкоши жаткаш, силос чуэца, коартолаш чуэца, свеклаш чуэца комбайнаш, кхыйола хІаман чуэца техника, хІаьта ишта транспортни средстваш сихагІа тоаяьяхара хьдда мероприятеш, юртбоахама культурай хьувкъам чуэца ши кІира дисача хана белгалъяь техника кийча хургйолаш, из дика тоаяра къаьстта уйла тІа а йохийташ. Цуша лаьрхІа Іалашде деза колхозий, совхозий, СССР Госкомсельхозтехника предприятей ремонтни мастерскей низалех бизза пайда эцилга, цар болх шин сменагІа бергболаш вІаштІехьа а баьккха. Хиланза барбоацаш хуле промышленни предприятей болхлой ремонт е а боалабеш;

— хьувкъам чуэцилга дІадоладалехьа СССР Госкомсельхозтехника организацешка, колхозашка, совхозашка эшача боарамагІа хилийта узлай, агрегатий, запасни оатхалий хуцара фонд, технически гІулакх дара стационарни дІа-юха лелеш средстваш кийчъе, диспетчерски бувзама тешаме болх Іалашбе, хьайбай помещенешта, доакъара цехашта, складашта, силоси сенаши лоаттаеча моттигашта, сушильни пункташта, цу гІирсий оборудованеиа ший ханнахьа ремонт яра де мел дезар де;

— юртбоахама продукци чуэцеши заготовительни пункташка дІахьоши, дІоттаяь лоаттаеча йовргІоацаш мероприятеш оттае а чакхъяха а;

— техникаш пайда эцара дикагІйола методаш, механизировании комплексаш (отрядаш) юкъейоалаяра ларда тІа ялаташ чуэцара балхаш вІаштІехьдоахилга шерра юкъедоаладар Іалашде;

— машинию-тракторни агрегаташа шин сменагІа болх бергболаш боахамаш трактористашца-машинисташца Іалашде, механизаторий кадрай квалификаци айелга, балха дикал лакх а еш ялаташ чуэцача машиний низах ма могга дикагІа пайда а эцаш эгара лакхагІа къахьегама овсарле хилийтара тІехьара юрта боахама механизаторий социалистически яхь шерра йоаржаелга Іалашде;

— ялаташ чуэцачен юртбоахама продукташ кийчъечен хана боахамашка юкъара кхача кийчбелга, культурно-бытовойи медицински гІулакхаш делга доттІача тайпара вІаштІехьдаккха;

— ма могга дукхагІа Іаьсий, хурсиаш, Іоахарий, хІаьта ишта оалхазарий кІоригаш йоахаргІола, общественни доахан хила доагІача боараме дукхагІа хургдола, хьайбай продукташ пачхаьалкхенга йоахара тІайца декхераш кхоачашдела а колхозхошка, болхлошка, гІулакхерча нахага дикка дукхагІа хурсааш оалхазарий кІоригаш хьалкхеяра а чукхабара а йохкилга Іалашдергдола мероприятей комплекс хІара боахаме оттаелга а чакхйоаккхилга а Іалашде;

— къаьстта уйла тІаяхийта фермаш хица, электроэнергеца, доагорца Іалаагьяра; доакъар дилларои кхо араданкхаран механизаци яра; доагъара цехаша, котельнеша, трансформаторни подстанцеша, кхыча объекташа Іан хьалашка авари йоацаш болх бергболаш кийчо яра;

— 1980 шера 1 ноябрь тІаккхоачаш Іа данкха дутача дерригача хьайбашта ветеринарни гІулакх делгеи хьайбаш цамогаш хургдоацаш ветеринарно-профилактически мероприятей комплекс чакхйоаккхилгеи Іалашде.

Союзни республикай Компартей ЦК-аша, Министрий Советаша, парте краевой, областной, районни комитеташа, автономни республикай Министрий Советаша, халкъа депутатий моттигерча Советаша, профсоюзни, комсомольски органаша ший ханнахьа боаржабе беза 1980 шера ялат толаме чуэцара а хьайбаш Іангара дахара кийчо яра а тІаберзабаь массово-политически болх. Іалашде деза коммунисташ, моттигерча Советий депутаташ, профсоюзни комсомольски актив, халкъа тІахьожамхой производства керттерча доакъошка кийса дІаоттабари цар болх лерттІа вІаштІехьбаккхара, хьувкъам бизза чуэцара, сихха дІабахьара, дика чакхбаккхара тІехьа лоаттабеча къовсамера цар лоархІаме бехктоахами айбе беза.

Оттача хьалашка хьежна СССР юрта боахама Министерствана, СССР Госкомсельхозтехникана, машинпаькъа Министерствана, союзни республикай Министрий Советаща дагаьлча, мукъа беннаб 1980 шера мае—августе ялатен технически культураш чуэцара комбайнаш, ишта кхыйола ялаташ чуэца машинаш дІахьийтара ханаш хувца, цу цкъан ханн Сибарегіени, Гаьнарча Малхбоалени районашка из техника ший ханнахьа дІаяхьийтар Іалашдара къаьстта уйла тІа а йохийташ.

СССР Госснаба, ялаташ чуэцен кхыйолен юртбоахама машинаш, автомобилаш, царна йоагІа запасни оатхалаш, аккумуляторaш, металлопродукци, комплектаци ю изделеш, резинотехнически электротехнически изделеш, оборудовании производственни лоархІа кхыйола материалаш арахецача СССР Министерствашген ведомствашген тІадиллад 1980 шера юрта а хин а боахама уж изделеш хьаелгеи дІайохьийтилгеи соцамо оттабаьча боарамеи ханашкеи Іалашде.

Промышленни министерствашген ведомствашген задани оттаяьй юрта боахама лаьрхІа юртбоахама машинаш, тракторий, автомобилий, ялат чуэцача машиний, тракторий прицепий запасни оатхалаш, хІаьта ишта доагора-смазочни материалаши мехкдаьтта битуми кхы тІа а хьаяра а дІаяхьийтара а.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР Госкомсельхозтехникана, СССР юрта боахама Министерствана, колхозашкеи совхозашкеи гІишлои-монтажни балхаш чакхдоахача кхыча министерствашген ведомствашген тІадиллад 1980 шера планагІа хьалъяьяха лаьрхІа хьайбай помещенеш, доакъара цехаш, силосни сенажни гІирсаш, складаш сихагІа хьалъяра, реконструкци яра, хамал хьалха болх бе дІаклара де доагІар де.

(Нистедоалар 2-ча оагІо тІа).

ШУРА ТІАКХИЙТТАЙ

«Грозненский молочный» яхача совхоза хьайбаш леладераша, В. И. Ленин ваь 110 шу дизар дездир дика толам а баьккха, карарча шера хоалуш алсамьяннай шура. ДІадахача шера хьалхарча квартале ерригa пачхаьалкхенга оаха схка шура 1002 тонн яр, хІаьта укх шера хьалхарча квартале — 1096 тонн.

ДикагІа латт доахан дебадара гІулакх а. Соахкарчул 65 Іаса дукхагІа даьд укх шера. с даьча 1202 Іаьса меттел 1267.

МалагІа да гІулакх ишта хувцадалара бахьан? Из да укх шера хьайбаш леладераш балха распорядок, хьайбаш кхабаеи царга хьажарен режим дикагІа лелае балар.

Укхаза белгалдаккха деза доакъара цехаша тхона доакъар къаьстта а концентрированни дар, кходе гІо даь хилар. Тайп-тайпара компаненташ тІа а етташ гранулаш кийчйора, цо торо хулийтар хьайбаш кхабара рацион эргаяккха а цунна кІезиг-дукха хІама тІатоха а. Цул совгІа, химически тоадара методагІа термически обработка еш ча кийчдора.

Производстве хьа мел дер, ара мел хецар наьха кулгаша хьадеш дола хІама дадар къахьегамах тийна да берригача балхах хьехулашдар. Цунна дувзаденна белгалбаха беза тха доаркаши скотникаши. Балха толамаш лакха да доаркай М. А. Айгумовай, А. В. Шамиевай, А. Д. Ханзалатовай, Л. Н. Радченко, С. С. Алхановай, Д. М. Гутиевай, М. Агаевай, дукхача кхычар. Иштта дика къахьег доаханга хьожача У. Сулибановеи М. Хамзовеи.

С. МИМБУЛАТОВ,
«Грозненский молочный» совхоза керттера зоотехник.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

(Чекхдоалар. Доладалар 1-ча агIо тIа).

СССР дулхен шурий Министерствана тIадиллад хьайбаши оалхазараши дукхагIа хьачулуча ханага 1 августега кхачалехьа дулх чакхдоаха предприятеши 1 июлага кхачалехьа оалхазарий комбинаташи ремонт яь а кийчъя а яха, уж предприятеш квалифицированни болхлоищех специалистащах Iалашъе.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствана, СССР мелиорацеи хий боахамей Министерствана, СССР Госкомсельхозтехникана тIадиллад 1980 шера хьувкъам чуэца болабалалехьа автотранспортни парко цахадлаш болх белга Iалашдалла доагори смазочни материалаши Iоас, боахамашка маьндьтта продукташ йоагIача, дIаахийтара а лоаттаяра а чIоагIа тIахьожам оттабе, хIаьта иштта йолаш йолча нормашка хьежжа доагоря смазочни материалаши кхом беш дIаахийтара де доагIар де. Оттаяь а союзни республикашка доагора-смазочни материалаш хIара бетта дIакхахьийтара графикаш.

Машинаш хьаьжа Министерствана тIадиллад:

— РСФСР, Украински ССР, Казахски ССР вIашагIйоахке автоколоннаш йолча заводашкара - поставщикашкара автомобилаш дIаюгилга, автоколоннаш болх бергболча дIаюгилга, керда ча районашка кхычахьара дIаюгилга, хIаьта иштта массаза а болх беча пункташка машинаш хьаьжа транспортаца (оперативни эшелонашца) хьайоалаегIа, хIара автоколоннана цхьацца пассажирски вагон а луш;

— 1980 шера соми бьацадараши тIадола вагонаш РСФСР къулбехьарча районашкара, Украински ССР-ера, Узбекски ССР-ера, Грузински ССР-ера, Туркменски ССР-ера, Таджикски ССР-ера, Азербайджански ССР-ера, Молдавски ССР-ера, Армянски ССР-ера, Казахски ССР-ера хьожаьча пункташка сихагIа дIакхачийтар Iалашде.

Из продукци дIаяхьара лаьрххIа посадаш сиха лелора графикаш оттае;

— бьацадараши соми, харбазаши пасташи тIайотта вагонаш заготовительни организацей планашка хьежжаи из продукци тIайотта йолаяла пхи ди хьалха луча заявкаегIех тела;

— 1980 шера юрта боахама доагор, автомобилий бенаш социмо оттальча хьашнех пункташкех дIакховчийтилга Iалашде.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай 1980 шера хьувкъам чуэца ерригача предприятей, учреждений, организацей автомобилаши бортовой автоприцепаши водительски состав а ремонтни средстваш а тIехьа юкъейоалае, керттерча производствана эз а ца деш, чIоагIъьча перечена министерствайн ведомствайн автомобилашкара дIаникхача.

Данза дартдоацаш лаьрхIад ялати кхыйола юртбоахама продукташи дIакхухьача грузовой автомобилаша бIарчача ден-бус болх бар вIаштIехьдоаккхилга, иаш хуле халкъа боахама кхыча отраслешкара водителаш а боалабеш.

Шекара свеклаш дикагIча ханен ца йоиташи чуэцар дукъа союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай фабрични шекара свеклаш чуэцаш болча совхозий а боахама пачхьалкхен кхыча предприятей а болхлоищта цун кхай 30 процент тIара уж чуийца лаьча, бакъда, 20 сентябрал хьалхагIа доацаш, лакхагIча расценкасIа тракториста-машиниста 50 процент, хIаьта шекара свеклаш чуэцаш болча берригача кхыча болхлоищта 25 процент дукхагIа алапи тела, хIаьта Алтайски крае доагI-доагIача 80-и 40-и процент йолаш йолча расценкаегIа.

Колхозашта могаьй шекара свеклаш чуэцача болхлоищта къахьегамах алапи луча белгалъяь порядок лелае.

Оттадаь да пачхьалкхенга шекара свеклаш йохке аьнна оттаяь планаш йоацача колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятешка свеклаш дIаийеча пункташка дIапуенача шекара свеклаех луш дола ахча оттадаьча закупочни маьхех дарна 30 процент тIа а тохаш дала.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствана, СССР заготовкай Министерствана тIадиллад боахамаша бокъонца тохал шоай тIехдина фу дIаоттадара, колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча предприятешка ялатен ялата-бобови культурайи страховой фонди тIайоагIача хана аша фуи фондаши дIаоттаяра, хIаьта иштта пачхьалкхен ресурсашка дIачуяла сортовой фуи фондаш кийчъяра планаш кхоачашъяра тIехьа чIоагIа тIахьожам лоаттабар. Хьал мел кхебаь ялатийи, ялата-бобови культурайи, хьажкIий цхьалхача гибридийи, дефицитни перспективни сортийи берригаа хьувкъам алхха фуна лаьрхIа мара дIа ма бахийта.

Оттадаь да автомобильни боахамий автомобилаш лехкарашта, ремонт еча болхлоищта, механикашта, автоколоннай начальникашта, ялат, кхыйола юртбоахама продукци, силоси сенажи дIакхахьа командировке бахийтача, хIаьта иштта колхозий, боахамий юкъарча предприятей, организацей автомобилаш лехкарашта цар юкъерча алапех 75 процент тела, бакъда, керттера болх бечара тарифни ставкал лохехьа доацаш, уж командировке болча хана.

1980 шера хьувкъамах дола ялати кхыйола юртбоахама продукташи дIакхухьача дукха мукъ тIаботтача автомобилаш тIеи прицепаш йолча автомобилаш тIеи (автопоездаш тIа) болх беча водителашта тарифни ставкал совгIа кхы тIа а 25 процент преми тела оттадаьд. Преми хьожаю хIара сменагIа даьчукта хьежжа болх бе оттальча ханара смени задани кхоачашъяле.

Автомобилаш лехкарашта премий ялара хьалха оттадаьчул совгIа союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай 1980 шера ялати шекара свеклаи комбайнашкара заготовительни пункташка дIакхухьаш шин сменагIа (автомобила тIа шиь водитель) болх беча водителашта автомобилаша цахадлаш ден-бус 20 сахьат тал вIеантагIа доацаш болх белга Iалашдарах тарифни ставка 20 процент преми тела, хIаьта РСФСР Нечерноземни Зона, СибарегIен, Урала, Лохерчех Юкъерчех Волга районашкех, Казахски ССР целинни районашкех ялат дIакхухьаш болх беча водителашта тарифни ставках 40 процент преми тела. Премеш хьожаю ден-бус балча балхах деннен бийсашка йола задани кхоачашйинчех тIадоагIача деннен-бийсаннен болх бара йоханза йолаш автомобиль дIаелчек.

Соцам тIа оттаяь премеш водителашта дIатех уж командировке баха болча предприятешех организацешех.

Оттадаь да совхозий, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятейи Сельхозтехника районий объединенейи механизированни комплексайн (отрядий) тракториста-машиниста, хIаьта иштта хьувкъам чуэца командировке бахийтача трактористашта - машинисташта, кхыча механизаторашта ялата а ялата-бобови а культураш, дукхача шерашка тIакхалача бьаций семеникаш, лен-долгунец, силосни доаннарийи культураш чуэцаш комбайнаш тIа болх бича, хьувкъам дика а ца бойтиш а чуийцача 2 центнергара 4 центнерга кхоачаш ялат тела (мах боацаш).

Комбайнаш тIа, хьувкъам чуэцача кхы агрегаташ тIа болх беча кхыча болхлоищта трактора тIа болх беча тракториста - машиниста 80 процент хиллал, комбайна тIа болх беча тракториста-машиниста гIойле а автомобила водителе а комбайна тIа е хьувкъам чуэцача кхыча агрегата тIа а болх беча тракториста - машиниста хьожадаьчох 70 процент хIерашена. хIаьта хьувкъам чуэцача агрегаташта гIулакх деча мастера - наладчика цу хьувкъам чуэцача агрегаташ тIа болх беча тракториста-машиниста юкъера лаьрхIача хьожадаьчох 50 процент ялат теладда. Нагахьа санна трактористашта-машинисташта лоаш хилча ялата меттел закупочни маьхах доагIа ахча дIадала мегаргда.

РСФСР Нечерноземни Зона, СибарегIен, Урала, Гаьнарча, Малхбоален, Казахстана целинни районий боахамашка хIара культура чуэцилга дIадоладаьча хьалхарча 7 дийнахьа, хIаьта кхыча районашка хьалхарча 5 дийнахьа жаткаца болх беча, ялат касарах Iодулача трактористашта - машинисташта чуийнача хIара гектара тIара 0.5 килограмм ялати 1.5 килограмм горохи лулга оттадаьд. Совхозашеи пачхьалкхен кхыча боахамашеи цу белгалбаьча боарамагIа ялат теларе нормаши порядоки оттаю союзни республикай Министрий Советаша.

1980 шера гонхозий, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятей директорашта бокъо еннай коартолий, бьацадаарий, соми, кхосий, комарий, бахчеш культурай хьувкъама 10 процентага кхаччалца яр алапе чотагIа совхозашка даим болх беш барашка а, хIаьта иштта уж культураш чуэцара новкъостал де боалабьараша а планови маьхагIа йохка, бакъда рознични маьхел дукхагIа а ца доаккхаш.

Колхозашта могадаьд соцам тIа белгалъяь поощренеш совхозий, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятей болхлоищта юкъехкувла.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай 1980 шера кхыча республикай, крайи, областий колхозашкех совхозашкех, хIаьта иштта республикерча кхыча районашка, крайшка, областашка хьувкъам чуэца болхача механизаторашта ханна болх беча моттиге дIакхачаргацех хьа цIакхачаргацех паькъагIа мах тела, хIаьта паькъагIа йоаккхача хана а колхозе е совхозе дIакхаьчача хьалхарча кхаь дийнахьа а юкъара алапи тела.

Цу боахамаш даим болх беча моттиге юкъерча алапех 75 процент царна телилга оттадаьд. Цуща дувзадена командировке бахийтача механизаторашта ден-бийсан доагIари квартирагIа доагIари телаш.

Чуэцара-транспортни комплексай (отрядий) болхлой къахьегамцара материальни безам совбаккхара 1980 шера цар къахьегамах мах тела бокъо еннай комбайнаш тIа болх беча трактористаша-машинистаьа юкъера доаккхачунга хьежжа.

РСФСР Министрий Совета, Казахски ССР Министрий Совета бокъо еннай колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятешта кара ахча хьа а яаш пачхьалкхен закупочни маьхагIа хьувкъам чуэца РСФСР а Казахски ССР а целинни районашка бахьача, хIаьта цу районашка комбайнаша ялат чуэцара сезонни норма кхоачашъяьча трактористашка - машинисташка 10 процентага кхаччалца ялат дохка, хIаьта сезонни норма кхоачаш яьрашка совхоза директоба е колхоза правлена бакъахьа хеттача тайпара кIезигагIа доаха йиш я, комбайнаша сезонни норма кхоачашъяр теркал а деш.

1980 шера совхозаштеи юрта боахама пачхьалкхен кхыча предприятештеи бокъо еннай хьалха хиннача культура чуэца йолийча денз 30 дийнахьа гураьа ялат дIадоэ лаьтта оахаш, хьалхарча 10 дийнахьа гурахьа ялат дIадуш сменни нормаш кхоачашъьяча трактористашка - механизаторашка 7 килограммага кхаччалца (закупочни маьхах) ялат дохка, хIаьта цул тIехьагIара ча хана 5 килограммага кхаччалца, нагахьа санна балхаш дика даьдале. Иштта хьалха оахаш йола зиъьа оахаш боахнача трактористашка - механизаторашка закупочни маьхагIа ялат дохка бокъо еннай.

Пизза боахама расчета тIа яьхача колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен юртбоахама кхыча предприятешта духхьал хьувкъам чуэцача техникаш доагIар дIадалара, хьайбай фермай оборудованена технически гIулакх ду пункташ хьалъяра а реконструкци яра а, автомобилаши трактораши лоаттаю кхоаленаш, ялат дохьа ду пункташ, кхоале йола хьетташ, ялат лоаттаду моттигаш хьалъяра, хIаьта иштта юртбоахама техника вIашагIъехка цехаш хьалъяра дIаьхкача хана кредит тела бокъо еннай СССР Госбанка.

Ялат дIачуэцара ха доацъяр духьа РСФСР Министрий Советаи Казахски ССР Министрий Советаи бокъо еннай ялат хьатIакхахьа доладерча дена 1980 шера 1 декабрь хьатIаоттала целинни районашкарча ялат дIайдеча пункташка ялат тIедоттачех Iодоассадечех грузчикашта баьча балхах 50 процент лакхъяьча расценкех мах тела, нагахьа санна цар шоай ден нормаш кхоачашйойя.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай 1980 шера геттара чIоагIа эшаш хуле лакхерча дешара заведенеи студенташ (хьалхарчеи тIехьарчеи курсашкара дIаийккхараш), юкъерча лаьрххIача дешара заведенеи йоккхагIча курсашка деша багIараш (тIехьарча курсашкара дIаийккхараш), хIаьта иштта профессионально - техническии училищай (юкъерча профтехучилищашкара дIаийккхача) дешархой юртбоахама балхашта юкъеоза, царга цхьан беттал совгIа болх а ца байташ.

Союзни республикай Министрий Советашта могадаьд СССР юрта боахама Министерствацеи йоагI-йоагIача профсоюзий республикански советашца цхьана 1980 шера ялат, кхыйола юртбоахама продукташ чуэцачеи дIаоалачеи юртанкарча районашта, районий группашта, хIаьта иштта областашта, крайшта, автономни республикашта карара кара тела ЦIе байракхаши ахчан премеши оттаелга. хIара 10 дийнахьа баьча балха итогегIа автоколоннашта е транспортни кхыча подразделенешта телерг а болаш.

Союзни республикай Министрий Советашта могадаьд «1980 шерарча хьувкъама юртбоахама продукташ автомобилашца дIа-юха кхахьара отличник» яха сийлен цIи оттаелга, облисполкома, крайисполкома, республика Министрий Совета грамота а луш.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад колхозашта, совхозашта, кхыча юртбоахама организацешта рыночни фондера легковой автомобилаши мотоциклаши хьожаелга. 1980 шера юртбоахама продукташ чуэцачеи кийчъечеи доккхий толамаш даьхача трактористашка - машинисташка, болхлоишеи специалистаиеи йохкар духьа.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствана, СССР мелиорацеи хий боахамей Министерствана, СССР заготовкай Министерствана, СССР Госкомсельхозтехникана тIадиллад 1980 шера хьувкъам чуэцара хьожаеча материальни ресурсашта чIоагIа кхом белга.

СССР халкъа тIахьожама Комитета тIадиллад укх соцам тIа белгалъяь заданеш кхоачашъяра тIахьожам оттабелга.

* * *

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советаи тешаш я КПСС ЦК июльски (1978 ш.), ноябрьски (1979 ш.) Пленумий решенешца хьалхе а лелаеш партийни, советски юрт боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, колхозийи совхозийи, промышленни транспортни организацешка юрта боахам дIахо дегIабоалабара иккьата могар дергхилларах, хIаьта хьувкъам ханнахьеи боа цI беши чуэцилга Iалашдара, 1980 шера пачхьалкхенга ялати кхыйола юртбоахама продукташи йохкара планаш кхоачаши тIехкхоачаши ерггиларах а 1980 — 81 шерашка хьайбаш толамо Iангара доахийта Iалашдергхиларах а.

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Гидуаргий селекци уж лелаелгеи дувзадена да 30 совгIа маьлха зиза тамашийна сорташ хьадаьча Социалистически Къахьегама шоза Турпал волча В. С. Пустовойта цIераца. Уж дIаюч вай мехка йиъ миллион гектар совгIа долча кхашка, хIаьта дукхача кхашка юв Болгаре, Румыне, Югославе, США, Канаде, Франце...

В. С. Пустовойта хьаьчча гидуаргех доалла даьтта 52 процентага кхоачадаьд. ХIанз селекционераштa хьалхашка латт керда декхараш: хIара гектара тIара дукхагIа тIехдика даьтта доаккхилга, дукха олеинови кислота доалаш дола оливкови даьттах эталон а лоаркIаш.

Ленина орден лелаеча даьтта доаллача культурай В. С. Пустовойта цIерагIча Ерригсоюзни Iилма-тохкама института Iилманхоша гидуаргашца беча балха юкъе йихьай химически мутагенеза керда метод, хIаьта бьацовгIай генашка хувцамаш а даьд. хIаьта дIахо йодача хана еча селекцеи та йола керда свойстваш керда варианташ хьаьй.

Дукхача шерашка болх барах 1977 шера районированни яьй «первенец» яхача перспективни сорта. Цун гих даьккха даьтта чIоагIа чам болаш, хьоаналакислотни составага диллача оливкови дар санна да. Алхха дIадахача шера 2000 тони совгIа тIехдика даьтта даьккхад. Укх шера Краснодарски края колхозашеи совхозашеи дIаюргъя «первенец» итт эзар гектар гаргга долча кхашка.

Гидуаргашта селекци еча, ги гулдеча, лелалеча доккха творчески дакъа юкъедихьад юртбоахама Iилмай доктора Галина Васильевна Пустовойта (сурта тIа). Гидуаргашта межвидовой гибридизаци яра методика кийчъярах, юххьанцара маьхе материали дика хьувкъаш дола, кхерме лазараш хулаш доацe сорташ хьадарах Галина Васильевнина еннай Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаш, СССР ВДНХ йиъ медаль.

Галина Васильевна соавтор я даьтта доаллача культурай Ерригсоюзни НИИ хьадиьча гидуаргий тхьо сортех гибридаш. Iилмакой коллективаца цхьана толаме дIахо тьоли а ший дас В. С. Пустовойта юхейнта Iилман тIехьале творчески дегIайоалаеш а я из.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Укх деношка Орджоникидзевски станице вIашагIтехабар Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранаш. Юххьанца В. И. Ленина памятник долча а баха зизаш дахкар цар. ТIаккха Советски Iаьдал бахьан байракашта оттадаьча памятника юхе хIанз Советски Эскаре гIулакх де баха кийчлуча кагийча наха военни билеташи повесткаши дIаелар ветеранаша. Даьке

КОТАЛОН ДЕННА ХЕТАЯЬ

тешшаме лоралра, даьй сийлахьа традицеш дIахо ебийра тIахьийкхар цар кагий нах.

Цул тIехьагIа яьча торжественни митинге къамаьл дир ветераний совета председателя заместителя Татаринцев Александр Александровича. Цо дег тIара баркал аьлар тIема хана шоай кхахар, машара шерашка хьинар ца кхоаеш, общественни вахаре дакъа лоацаш хьабьахкача ветеранашта. Царех дукхачарна КПСС райкома сийлен грамоташ елар. Царна юкъе бар Коломыцев Иван Андреевич, Татаринцев Петр Алексеевич, Емельянов Василий Ильич, кхыбараш.

Цу дийнахьа кхелетарех массехк саг комсомола мугIарашка дIаийцар. Царна билеташ дIаденнараш а ветеранаш бар.

ПРОДУКЦИ ДИКА ХИЛАРАГIА—«ПХИЪ»

ХIара коллектив шийгIа оамал йолаш хул. Ший оамал йолаш я Грозненски радиотехнически завода шоллагIча цеха коллектив а. Нагахьа санна цу заводе кийс а денна, фуд цу цеха оамолах доалла кертердар аьнна моллагIчунга а оаш хоатте укх тайпара жоп хоаргда шоана: овха де лийрхIар да. Из бакъдеш укх тайпара цифраш доалаергья шоана: дIадахача шера социалистически яхье диказа яьккхай хьалхара моттиг: дукхагIа йолча бригадай шо-шоай дикала тамагIа долаш я продукци, изделеш арахецара смени планаш 100 процентал тIех кхоачашъю.

ХIаьта вай тIагохаргда, пятилетна чакхъялалехьа дIахьошехьа дIаэцаш йола продукци 94 процентага кхоачаергья, хIаьта арахеца пачхьалкхен дикала Знак тIа а латташ йола ерригга радиотехнически продукци 10.7 миллион сома маьха хургья.

ХIанзарча толамий лард йоллаш хьайоагIа дукха ха я. Теркам керттерча проблемашта тIабахийтабар. Кхийкадаьдар резервашка шерра общественни хьакхар хургда аьнна. Цунна юкъенхар завода ерригга коллектив. Из болам беттагара беттага леIаух, хIаьта хIанз социалистически яхь белгало а хиния дIаоттаб. Хьажара керттера итог я хувцарех болх барен коэффицент лакхъялар, оборудованенеи технологенеи механизаци яр, керда каделеш арахеца Iомадалар, къахьегам вIаштIехьбоаккхилга тоадар: дукхагIа лаьрхIай бригадин метод. ЧIоагIагIа теркам тIабахийта резерваш лехаро болхлой, специалистий, гIулакххой безам тIабохийт производственни хьокхамаш лакхдара, болхлоштеи специалистащтеи юкъера доттагIал чIоагIдара. Творчески планеи хIаране ши-ший йолча кхомбара счетахи болх бе йолаенай бригадаш. Керттера лозунг а хиниа дIаоттад дукхагIа аь ца Iеш, дикагIа а дIадодар ма хулла кIезигагIа долаш а бе болх яха дешаш. Пхе шера кхолерда 43.5 тони бос бола а Iаьржа а металл, 286 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 525 гигакалори йIовхала энерги. Духхьал продукцега дIадоладар лохлара чотах кхеергья пхи шера 690 эзар сома бораме пачхьалкхен средстваш.

Цу деррига гIуллакхашта хьалха латт шоллагIча цеха коллектив. ГIорга вай цу цехе.

Нина Овчарова керте латтача платаш вIашагIъехкача [illegible]

лу. Ювелира санна хьисап долаш бу цо болх лоторбергаца. Секунд мара ца оаш цитхал дIатIалотае. Юххера а, Ребеле Евгение истола тIа кхоач плата. Цо из кийчъю, кийсъю, «Ноктюрн-211» яха электрофонаш вIашагIйоххача дIайохьийт.

Укхала доккхача истола тIа нагIа ОТК тIахьожамхо. Амма из хьажац кийча платаш миштай, духхьал штампик тIауттаи царна. ДIахьошехьа дIаэц бригада продукци. Ишта балхах хьахинна да «Ноктюрн-211» яхача электрофона аттестаци еш пачхьалкхен дикала Знак ялар.

Ха тхогахьа оаш я, — йоах бригадира Овчарова Нинас. Хетаргахьа, кийса йоах цо из. ХIана аьлча ха дилла а ше лоархIарашнахьа, шоай хьакъалца а кулгашца а цхьий кхом берашкахьа оазаш я. Ишта ба, масала, «Гиала-407» яха радиоприемника вIашагIйоллараш. Духхьал сакъердама хьежа могарга Воронина Марияс, Хициева Иалле, Албакова Асие, Фесенко Татьянас болх мишта бу. Берриге теркам, уйла, говзал тIайохийт цар балха. Цу бригада продукцена тIа а оттаю пхисабарг. ХIаьта балха овсарле? Из хьокхамий уло хьахьокх: смени задани 810 йолча 1000 приемник. Из геттара дика хьокхам ба!

ШоллагIча цеха начальника Ильичева Анас дувц:

— Социалистически яхье дакъа лоацача хIаранена дика хов дIахо бе безар мел болх ба, ше из мишта берга, малагIа балхаш деш кхоергья ха а материалаш а. Цу тIа а цо терналдер балха норма кхоачашъяра процент а доалаш, планови заданеш кхоачашъечо аудееиар ла. Цендена дIадаьнид бригаде балха тIехьабисар, прогулаш, брак санна йола хIамаш. Иштта беркат доаь къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадин формах.

Цеха начальник йола Анна Степановна ший заводе балха из болх бе йоласнача дийнахьа. Еннача хана ученица яр, хIаьта хIанз цеха начальник я, кхо шу стаж а йолаш. Болхлочун сий дола никъ ба цо хьабенар, дукха хIамаш Iомадаьд ше болх беча шерашка, хIаьта хIанз шийна знанеши опыти юха ца увзаш дIател цо ше кулгалдерашта. Цехе болх беча бригагача кхалнаха шоай хьехамча лоархI дунах «Нехане дика, дог цIена, хьаьнала саг я» оал цунах. [illegible]

М. САЛАМОВ.

Iилман техникан доазонаш

ЭНЕРГЕ ХЬАСТ— МАЬЛХА РАДИАЦИ

ТIехьарча шерашка дикка дукхагIа тIаухийт теркам маьлха энергех пайда эцара проблемана. Из проблема мишта къоастаю дувц АПН корреспондентаца Егоров Евгенеца къамаьл деш Кржижановскеи цIерагIча Энергетически института гелиотехнико лабораторе сектора кулгалхочо технически Iилмай доктора Тарнижевский Бориса.

— Духхьал Советски Союз мара яц дунен тIа ший экономически дегIаахара база шин доалахьарча доагоря ресурсех лерхIаш йола йоккха индустриальни пачхьалкхе. Вай мехка болаш бац энергетически кризиса кхераш. Цхьабакъда СССР а актуальни да ресурсех хьовкъалагIа а кхом беш а пайда эцар, цар метта кхы энергохьасташ [illegible]

ла энерге хьосташ — Маьлха, Лаьттан кIоаргга йоалла йIовхал — оаларех шерра пайда эцара торонаш.

Энергоресурсий масштабашка а цIена хиларга а дилача идеальни энергохьаст бе маьлха радиаци. Лаьтта Iохкхоачача маьлха зIанарий низал 20.000 гаргга миллиард киловаттега кхоач. Цхьанха а да кийса — из энерги даим [illegible]

низалаш караяхачийтара хила езаш я йоккхий чулувцаш йола е юхатохаш йола маьлха установкай тIехьанехьеш. Цул совгIа, потребитель даим Iалашвари кхыча тайпара бербабаьча энергена аккумуляци е еза е системана юкъе кхычахьара телача энергеца болх бе дублирующи установка йоалае еза. Цу дерригена лохъю маьлха зIанарий «дIарегIала» эффективность. Маьлха энерги электроэнерги а еш кхыча тайпара бербабарга дIадодар хIана укх сахьате геттара лакха да.

— Шун института гелиотехника лабораторе къестаеча проблемаех цаI я маьлха [illegible]

да эц духхьал гелиоустановках, хIаьта Iай болх беш хул котельни а — цу тайпарча цхьан тармаша торо хулийт шера дIадода доагор 30 процент кIезигде.

Iарарча пятилетке СССР хьалъеш я 20 экспериментальни объект — маьлха йIовхалца дIоахдаьча хица Iалашден, дIоахдеш е кондиционировани еш дола наьа тубахеи общественни гIирсаш. ХьатIайоагIача пятилетке кхы а дукхагIа хьалде лаьрхIад цу тайпара гIишлаш. Тохкамаш хьакъдаьнначул тIехьагIа дикагIа йола конструктивни решенеш типови проекташта юкъегIорта [illegible]

яй 20 шерал кIезигагIа йоацача хана насоцаш болх бе могаргдола 500 вольта боараме низал болча лаьттарча фотогенераторий промышленни образецаш. Цо къаьстта лакхбу хала тIаваха везача автономни объекташта, масала, фордаш тIарчеи хиш тIарчеи навигационни знакий, бувзама средствай кхыйолча электропитане хьаст хиларах тарра цар лоархIам. ХIанз укх сахьате цу гIулакха опыта хьисапе пайда эц иттанетара пхи бIаьннега кхачалца низал болча 60 установках.

Фотоэлектрически установкаш лелае бакъахьа хургья электропередача линий хьалр экономически кийса хургдоаца лоаманий яьссалечийн районашкара вIашик гаьнара автономни потребителаш энергеца Iалашбара. Цу тайпара йола установкаш гешаме я, дукха ях, дилла а гIулакх эшаш яц. Цхьабакъда, тахан укх маьлха сов еза я, хIаьта из бахьан долаш уж [illegible]

преобразователаш. Маьлха сердала цу тайпара концентраци хьаю параболически кизгаш гIонца. Кизга юкъедоаладаро торо хулийт установкай низалаш цхьатарра долаш маьлха батарей майда духха хIама ца эшаш маьлха зIанарий концентраце эффекта пропорционально зIамигъе. Из бахьан долаш фотоэлектростанцей мах лоху.

Маьлха энергена электрически беш трансформаци е йиш я иштта термодинамически способагIа а. Укхаза пайда эц традиционни принципах: ай — турбина — генератор. Лаьтта дадача хизаша маьлха зIанарашта концентраци ю гIалли тIа латтача яьпа тIахьожаеш. Яь чуча цIа кхехка а доланий турбина кхестае ила бола Iа хул.

Духхьал хий дIоахдара способех мара йIовхалачунна ише хIама эргадоацача цу тайпара [illegible]

(АПН).

БОЛХЛОШТА ШЕФСТВО ЛЕЛАЮ ИНЖЕНЕРАША

Дика къахьегама традицеш йолеш я краснomолоткой коллектив. Лакха овсарле йолаш болх бар, дIадолар кIеззигагIа а делаш продукци дукхагIа арахецар правило ю хинна дIаэттад производстве хьалхалаттарашта, коммунистически къахьегама ударникашта.

Иттлагlа пятилетка чакхйоалача а В. И. Ленин ваьча дийнахьа дениз 110 шу дузача а шера чуйолаш 1980 шера йола встречни план тIайийцар «Красный молот» завода коллективо. Социалистически яхьерча дукхахча кердадарий инициатор я завода коллектив. Итташ дола керда гIулакхаш хьакул производственни цехий коллективашка. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржайрах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам кхоачашбеш коммунистически къахьегама ударникаша Цвигуна, Шевцова, Карпова болхлой тIахьийхар из деза ди тIакхоачаш пхе шера план кховчангьяра. Цар дIадоладаь гIулакх шерра кхьаллаьцар участкаша, бригадашна производственни болхлоша. Иштта, юбилейна хьалхарча вахте лакха овсарле йолаш къа а хьегаш, шоаш тIайийца декхараш толамца кхоачашдир 88 саго. ХIаьта царех 73 сага «10-ча пятилетка ударник» яха знак енпай. № 2 йолча механически цеха ноxкъост Г. А. Гудушаури керте латтача дикагIйолча бригада коллектива красномолотхой къахьегама ветеранний цIерагIара премии енпай. «Министерства дикагIа йола бригада» яха цIи а луш. Иштта совгIаташ тийннад «ИттлагIча пятилетка ударника» аьшиапхьара Вячеслав Сергеевич Атновскени, машиниста Нина Васильевна Авсовайна, автоматчица Клавдия Ивановна Агафоновайна, формовщика Владимир Васильевич Горковенкона, болат ловладечоа Владимир Георгиевич Нефедовна, мастера Яков Самойлович Черница, токара Анатолий Павлович Сипуновна, кхычарна.

1980 шерах ударни ленински болха шу дарах йола чон ловладерий инициатива къоабал а яь, ерригача цехий кулгалхой, партбюро, ВЛКСМ организаце, профсоюзи цехкомий теркам тIаззар партийни комитето № 1 йолча цеха инициатива шерра йоаржарпро коллектива къахьегама хьинар лакхдергхилара. Кхарча, иттлагIа пятилетка чакхйоалача шерь продукци арахецара надани лакхъяь хиларна дувзадения, бригадай, коллективай теркам къахьегама овсарле лакхъяра резерваш лихара тIаберзабаь ба. Укхазара керттера резерв — прогрессивни технологи, кхыдола технически кердадараш юкъедоаладар. Амма уж юкъедоаладара эффект дикагIа хилийтара коллективаш инженерашеи болхлошеи цхьан бе беза иа болх. «Дукха йоацаш резерваех кхетамца пайда эцарах дола дош тIоттадир № 12 йолча цеха комплексни бригадана керте латтача В. Величкос. Ший тороиаш бокъонца яйза а яйла бригадо дийхар администрацегара продукци хьаяра нормаш лакхъяр. «Оаха гIулакх творчески леладу. технологи эртайоахаш тоа а еш, тхоай рационализаторски предложенеш юкъехувл, хIаьта цо гIо ду къахьегама овсарле лакхъе, — яаду бригадира В. Величкос. — Цхьабакъда, ала дезаш да. — чIахо дувц цо, — моллагIа а цхьан инженера бригадана шефство йiцача бакъахьа хургхилар. Цу тайпара гIо эш тхона. «Завода инженераша кхетадир болхлошта фу эш: хIанзлехьа хьалий В. Величко комплексни бригадана шефство лелаяра йола инженерий бригада. Цунна юкъебахаб конструкторашии технологаши: В. С. Брянцев, В. Т. Мартынов, В. В. Лапатин, В. С. Карагичева, Н. Д. Граб. Инженераш цкъа цхнаб алюминиеви участка болхло болча баха. Болхлоша тIаззар технологий, конструкторий теркам къахьегам вIаштIехьабаккдара гIулакх. производства культура участке хIанз латтача тайпара латте цар продукци арахецилгеи хьаеча уззай дикал лакхъелгеи юкъдеттаргхиларге. Дукха дар бригада инженерашкара дийхараш. Царех цхьадараш участке укла а яь оттаяь балхий производства организаци юкъейоалаярах дар, вожаш технологи эргайьккха тоалрах, оборудоване болх дикагIа бергболаш нийсъярах, кхыдарех дар. Къамаьлаш чакхдаьлча бригада предложенеш кховчангьяра йола план оттайир. Дог доахилга йолаш да шин бригада цхьан творчески гIулакхаш леладара масал заводе шерра хьалловцаргхилар.

«ТIехьабусараш бовцаш бе болх» яхача почина юкъебахача мастерий йоикха отряд я заводе къахьегаш. Шоай гIулакх дика доваш специалисташ а бокъонца бола организатораш а шоаш хилар хьахьекхад № 2 йолча механически цеха вокхагIволча мастера Л. С. Черница, вокхагIа волча мастера И. П. Шабалина. Уж керте латтача участкашна классни моттигаш я социалистически яхье. Дукха болхлой ба смежни специальностеш йолаш, нагахьа санна эшаш моттиг хилча тайп-тайпарча станокаш тIа балхаш ду цар. Укхала ханханахьа къамаьлаш ду балха опытах. Iомаю къахьегама дикагIа йола методаш. ХIана укх сахьате толамца юкъейоалеш латт комплексни бригадай болхлой — токарий, сверловщиний, фрезеровщиний прогрессивни метод. Иштта вокхагIа волча мастера И. П. Шабалина участке ка а йолаш болх беш я Г. А. Гудушауре бригада хIаране шо шоай планаш 115—130 процент кхоачаш а еш, къахьегама овсарле 17 процент лакхъеннай. «Министерства дикагIа вола мастер» лаьрхIа вар № 14 йолча болат ловладечa цеха кийсача литья участка вокхагIа вола мастер Н. Ф. Гарипп. Из цун чIоагIа сий деш хилар да.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дениа сийленца накъаяхара дуикха дукхагIа бола болхлой юкъе а болаш социалистически яхь йоаржаьяр завода коллективо. Исторически датана баха боагIача бесса накъабахара яьржача социалистически яхьа юкъебахарашта материальни стимулировани ара профсоюза заводской комитетой завода администрацеи соцам баьбар 1980 шера 1 январе дениз 1980 шера 10 мае кхаччалца йолча хана коллектива 13 ленински къахьегама вахта чакхйоаккхийла аьнна. Цар итогаш е лаьрхIар кхаь этапагIа: 1 этап хилар 24 февраль — хоржамаш хулача дийнахьа — нотъяьлар № 4 йолча цеха коллектив, цудухьа цун сийна завода майдан тIа байрахх урагIа а яхийтар. ШоллагIа этап хилар 22 апреле — В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дийнахьа. КхоалагIа этап е лаьрхIад 10 мае — фашистски Германи эшаяь 35 шу дулара хетаяь.

Социалистически яхь кхетамца вIаштIехьбаьккхача завода машиностроителаша толамца кхоачашду шоаш укх шера тIаийца декхараш. Деррига экономически хьокхамий кхаь бетта план тIехккхоачашъяьй. Иштта я 1980 шера хьалхарча квартала даниеш продукци дIаяхийтара план 100.4 процент кхоачашъяьй, валови продукци арахецара план — 100.3 процент. къахьегама овсарле лакхъяра — 100.2 процент.

В. ОСТАПЕНКО,
«Красный молот» завкома председатель.

Грозненски ремонтно-механически заводе болх беш ва токарь, коммунистически къахьегама ударник Маскуров Суламбика Мусса. Цхьанкха ди дIадахийтац цо ший норма 150 процент кхоачаш ца еш. Цун продукци тIехлика мара ца хилара дола тешал да цкъа дIаелча юха ца ерзаеш из дIайохийташ хилар.

Общественни балха тIа а дакъа лаца ха корайоагIа цунна. Профсоюза завкома члена. дружинника декхараш цIенеи диззаи кхоачашду цо.

СУРТА ТIА: токарь М. Масхуров.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Специалиста хьехамаш

ХЬАЙБАШ ФАШКАРГЕХ ЛОРАДЕ

БIаьстя даьгIенашка хьайбаех фашкаргаш дет. Довкха зе ду цар хьайбашта. Лазараш дIа-са кхиъя а ца Iеш, уж дукхха латача хьайбай сатем боабу, чIогIа гIелду. Цуьга хьежжа хьайбаша лу шура кIезигъу, дулх эшалу, цIехий дикал лохлу.

Хьагучча бесса, хьайбаех фашкарграш летаргйоацаш гIулакх вIаштIехьдоаккхилга чIоагIа лоархIаме да. Апрель беттагара дениз нойбрь беттага кхачалца ерригга ветеринарни служба оаргагIъяла еза хьайбаш даьгIенашка хулача фашкаргех лорадара.

Укхаза теркаме лаца деза вай республике бIарччача шера хIан хилац аьнна тайп-тайпара фашкаргаш хулга. Пироплазмидоз яха лазар а хьелеш. шера кхоазза хул вайцига геттаро дукха фашкаргаш: бIаьсти (апрель — май), аьхкий (июль — август), гурахьа (сентябрь — октябрь). Из дувзадена да вай республикерча хьалашка цар шоаза-кхоаза генераци еш хиларца. Iай уж лаьтта дьттIаче, кхо е кIалхьарпар лолча чу а яхе, тхьовс. БIаьсти, фепара вIовхал 12 — 14 градусега кхаччалца йоахъелча, фашкаргаш гIургашкара хьаара а яьле, хьайбаех лат. Эггара чIоагIагIа тIатеI уж аьхкий, цу хана цар хьоадаь лазараш а дукхагIа хул. Цудухьа сезонни лазар лоархI пироплазмидозах.

ДаьгIенашка хулача фашкаргашна цIенхаштта къовсам лоаттабеш хилча цар сел доккха зе дац. Ший хашахьа, оттаьча графикагIа, фашкаргашта дихьалара обработки е еза хьайбашта. Из гIулакх кулг тесса дитача доккха зе хул боахамашта.

Иштта, 1979 шера вай республике пироплазмидоз яха лазар кхийтта хьайбаш 2,4 дукхагIа дар 1978 шера хиннaчул. Цу шера цамогаш хилар 4542 бежан, царех 2249 бежан колхозеи совхозеи дар. Цамогаш хинначарех 117 бежан делар, царех 41 боахамашка я леш.

Дукха доахан дайра совхозе Грозненски района «Советская Россия», «Первое мая» цIерагIча колхозашна, Сунженски района Кирова цIерагIча колхозе, Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе. Цу боахамашка пироплазмидоз яхача лазарах юкъера лаьрхIача 38—44 бежанах урс хьакха дезаш е къе леш моттигаш хиннай. Уж дикача фух дола, кхычахьара хьатIакхийла хьайбаш да. Цу цифраша хьахьокх хIара боахама кIезигагIа хиннадале а. 9 — 12 эзар сом зе хиннилга.

Иштта, пироплазмидоз яха лазар хинна дукха хьайбаш дар соакха Шелковской районе — 977, Урус-Мартановски районе — 443. Ачхой-Мартановски районе — 118.

Цхьадолча боахамашка сел дукхача хьайбашта лазар кхетар фу бахьан да, аьнна хаттар отта йиш я. Цу гIулакха къайле иц. Лакхе вай дийцацача бесса фашкаргаш латаргйоацаш ший хашахьа профилактика ца яьлга мара кхы бахьан дац цун. Дакъча тохкамаша гучадаьккхар укх боахамашка фашкаргашта духьала хьайбашта обработка яра график чIоагIа телхаеш хиннилга. Обработка ца еш, хьайбаш, царна кхычахьара хьатIакхийла дикача фух дараш а долаш. БIаьсти даьгIенашка дIалийхкад укхаза.

Белгалдаккха деза, республикерча цхьадолча боахамашка, юртбоахама управленешка хьайбашта обработка е эша душевой установкаш ший хашахьа хьадъяь ца йоахилга. Фашкаргашта духьалара мероприятеш чакхъйоаххвшехь а, диццала йиш яц хьайбаш дIалехкаргдола даьгIенаш хьанъоастаc.

Республикерча районашка фашкаргаш дукхагIа е кIезигагIа, е вIалла уж йоацаш участкаш я. Лазараш дIа-са кхухьа садоалла хIажаш йоацача моттиге вIалла обработка а ца еш, атта лазар лоацаш дола хьайбаш леладе йиш я. Фашкаргаш йоацаш я культурни даьгIенаш, альпийски баьш.

Цу тайпара нола даьгIенаш йоацача боахамашка фашкаргаш хьальржача хана хьайбаш гонахьа карт а яь, чусовцаде деза. ХIаьта кхычахьара хьатIакхийла хьайбаш хьалхарча юнн шера хIал хиннaчарех хьакъоастадаь леладе деза.

Ветеринарни специалисташа ший ханнахьа де дезар дойл. хьайбашта лазараш хургдац. цуьга хьежжа алсамъяргья хьайбай продукци а.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГIалгIай Iилматохкама ветеринарни станце паразитологе отдела вокхагIвола Iилмани белхахо, ветеринарни Iилмай кандидат.

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

Объективе— Вьетнам

Шийна паргIато а яьккха ший лоIаме дола вьетнамски турпала халкъ чуйийна социализм хьалъеш довл.

Мехка хьалъю керда фабрикаши заводаши, гидроэлектростанцеш, шахташ, кIор боажиха моттигаш. Тоаламе дегIабоагIа юрта боахам. ЧIоагIа теркам тIабохийт укхадIено лорайр, дешар, Iилма, культура, искусство дегIайоалаяра, халкъа вахара хьал тоадара. Дукха кийчъю халкъа боахама дерригача доакъошта йола къамаи квалифицировании кадраш.

Керда къахьегамхой общество хьеш йола Вьетнама Социалистически Республика социалистически содружества мехкаша, эггара хьалха СССР деча нежарашха йолча новкъосталах ког гIортийта еш я. 200 гарга йоккха объект республике хьалъяьй Советски Союзо технически новкъостал а деш.

Тахан Вьетнам социалистически содружестве лоархIаш а Къулба-Малхбоален Азерча машарeи социализман тешаме мохк а ба.

СУРТАШ ТIА: 1. Советски специалисташ Краснодарера Н. Н. Кемайкини (юкъе латтар), Тольяттера В. А. Крылови (аьттехьа латтар) вьетнамски коллегашца — слесарашца - монтажникашца цхьана Бимшоне Советски Союзо новкъостал а деш хьалъеча цементни заводе.

2. Наьнал.

Б. КАВАШКИНА сурташ.
ТАСС спец. корр.

Фу дувц Тегерана пенаша

Ирански столица наьха теркам тIаозача хIамаех цаI да гIородерча гIирсий пенаш. ТIалотадаь плакаташи сурташи, тайп-тайпарча басарашца тIаязадаь лозунгаш а тIахьехамаш а долаш долча царех хиннад къахьегача наьха уйлаши даглаттарашии шийн тайпара хьахьокхаш дола хIама. МоттигерчaIаьдало цкъа аьнна Iийнадац бахача пахага уж цIен а де, городa ший массаза хинна сибот юха а хилийта аьнна. Амма цхьа ди додац. цар тIа керда йоазош ца доалаш. Тегерански цIеной пенаш — революци йолаелча дениз Ирапе хиннача событий ший тайпара йола летопись.

«Шаха валар!» «ДIаликха американски империализм» яхача тIахьехамаша дагаухийт шийна чIоагIа гоамача шахски режиман американски империализмо деча цIазаштен духьала халкъ гIеттача деношка хинна революционни событеш. Царна ул лув бIаргаго йиш я ший халкъа судах ведда ваха шах чуэца аьнна США решени яьчул тIехьагIа хьайнача низ болча антиамерикански антиимпериалистически талгIеех, шпионски гIулакхаш каралаьца лийнна хинна США посольства балхахой валожникаш баь Iоховшабаьча патриотически уйлаш йолча студентий гIулакхаш хьаллацарах «дувцаш дола «Картера валар!», «Америка — вай № 1 йола моастагIа» яха тIахьехамаш.

Цхьа ха йоал. гучадоал президентски хоржамаш долаш цу е воих политически партей аикалашта тIехьа кхаж тассара иранцаш тIахьехаш дола керда лозунгаш. ЦIеной хьалхашкарча пенаш тIа гучалелхар Банисадра, Мадане, Хабибе, Фарсе, Каземе, Форухара. Мадара, президенталла харжара кхаж тасса оттабаьча кхыча кандидатий цIераш. Хоржамашта хьалхарча къонсама уж лераш хIанз историна юкъеяхай. Ховш долчча тайпара шийна къовсабешарел лотваьлар Ирана Исламски Республика эггара хьалхара президент хинна Банисадр.

ХIаьта Ноуруз хьахуллаш — бусалба наьха керда шу (21 марта) — тегерански цIеной пенаш цIаьхха а къоарзлир иранцаш меджлисе — мехка парламенте хоржача кандидаташта тIехьа кхаж тассара тIахьехаш долча хоржамашта хьалхарча плакаташа.

Шин этапах чакхдоалача хоржамий хьалхара тур хиннай. Цига дукха а дукхагIа кхажамаш кхьчад дукхагIа бола вихалаш хIанзе а лоархIамеча пачхьалкхеи постагашка багIача Исламски республикански парте викалашта.

...Лоаллахарча цIен тхов тIа пулеметаш я оттаяь. Пулемета юхь тIалатт харжархоша таиса кхажамаш лоархIаш йолча города комиссеех цхьанне дийнахьа а бус а заседанеш еча цIеноштв. Дийнахьа а бус а ха деш ба тегерaаца кийчбенна бахдарапаш — «исламски революцеха».

ГIулакх миштад аьнча, хьалха хулаш хиннача тайпара бюллетенаш чуйоаа урнаш дIа а яхьа пар метта кхьараш Iоттадра счетни комиссешка, хоржамий участкашка нах чулелар кхераш царна ха чIоагIагIа де лаьрхIад Iаьдалаша. Цхьабакъда кепайоазонои телевиденеи хоамаш ду кхаж тассара процедура телхаярах, хоржамий урнашта гонахьа хиннача довнех. Официальни Iаьдалаш дерий де дийзар, дукхача моттигашка бюллетенаш кегаеш, харжархоша кхаж тоссарг ахчаш телаш. Кхажа итогашта фальсификаци еш моттигаш хинна хилара, моттигашкара хьаухача жалобашка хьажа дош а душ.

Пенаш тIарча йиалошта юкъе да иранцаша парламентски хоржамаш чоалханеча а кхохкаеннача а атмосфере чакхдоахаи хилара тешал деш дараш а. «ПаргIато», «мукьале» «нейса бокъонаш», «ЗIамагача къамашта — автономи». Цу дешаша юхатIадуг вай цаI йолча ирански пачхьалкхеи гома чу курдашта къамаш автономи яккхара бола шу хьалха болабенна къовсам хIанз а латташ болча Курдистане хиннача событешта. Ховш долчча бесса, дош герзаца къоастаде денача Iаьдалчох хIама мича хилар. Курдски лидерашца переговораш е езаш хилар правительство. Цкъа хинна Iийнанц Курдистане тайп-тайпара йола комиссеш, цкъа а Iийнанц курдски проблема къоастаьй яхаш заявленеш. Цхьабакъда, уж бахьан долаш парламенте деш дола хоржамаш хоадаль ха а иоацаш тIехьа а доахийташ цу районе хьайнача талгIеша цIаьхха а тешал ду. Эттахьал къоастадара никъ хIанз а корабаь ца хилара. Чоалхане да хьалаш Ирана массехк кхыча районе: Азербайджан, Хузестан, туркменски аренашка, Систане. Цига а бахача наха дIадех ира этта социальни а экономически а проблемаш мя хулла сихагIа къестаяр, эггара хьалха къамийн лаьттани дешаш а къестадеш.

Тегерански пенаш тIа ца боалаш яисац Ирана хIанз тIалаттаиш йола экономически халонаш а. Цу хьакъехьа заявленеш ю мехка кулгалхоша шоаш а моттигерча кепайоазоно а. Иштта масала, «Бамдад» яхача газето дукха ха йоацаш нахала даьккхад городерча цIеноех цхьанне тIа хинна йоазуа — «Даьза! Болх ба тхона!», бе болх боацаш йиш ехарий Iалаьмате доккхача эскаро делхаш яха «ахI» да аьнна дIа а кхайкадеш. КIира а долаш, Иранерча бе болх боацараша, дукхагIа долча даькъе болхлошеи дешара заведенеш яьхарашеи димонстрацеш, багIаше а ю забастовкаш ца еш. Бе болх боацарашта пособеш а хьежадеш правительства гIулакхаш дешшехьа, гIуттараш совцаш бац.

Къахьегамхошта тIаатта халонаш кхы а сонйоах цахаддаш лакхлуш латтачи маьхаша, хьа мел эна дIама дехдаларо, инфляце. Керттерча кхачан продукташ эггара чIоагIагIа эшаш долча товарийн маьхаш 70 — 100 процент лакхденнад. Къаьстта тIадеттаденнад дулха, шурий, даьтта, фуий, сома, баьцадарий маьхаш. Iаьдалаша базархошка «эхь ма доаде шоай», «дохкар-эцар дико дахача бесса леладе» яхаш тIахьехамаш дарах дIама хулаш дац. Городашкара городашка, юрташкара юрташка ухаш дешаш а дувцаш кхо мах боахача спекулянташта гIодаш детта, тикаш дIакъувла судага гIоала бехктокхаме увза. Кхьметтел шоаш баххача моттигашка шодамаш а етташ тIаIазараш де судаш йолаллар а башха эффективни хилаиза маьхаш лакхдалара духьала лоаттабеча къовсаме. Базархошта тIа-тIа дукхагIа бахьанаш горалоагIа цу гIулакха.

Ира эттай наха чубахара йолча моттигий проблема. КIезига дац Тегеране даьсса латтеш кIезниш хьалдаь даланза дола гIирсаши. Цхьабакъда, квартираш дIахьежаеча хана законаш телхалу. дукха моттигаш хул квартираш бокъонца уж йоацаш бараша дIа ца кхоачаш. Мукъа латта квартираш хоаттам а боацаш дIалувдар-м мегийташ дац Iаьдало. Сов йолча нах чубахача моттигашта конфискаци ерзьа аьнна цкъа дIакхайкадар бахьан долаш дукхача шоай доалахьа цIеноих долча наха, фу хул а мича хов аьле, шоай цIеноши квартираш йохкарах харц барт бу. Дукха ба квартирах боаха мах лохбарах дола закон чакх ца даккха гIерташ бараш а. 20 процент лохбаьчул тIехьагIа а из дикка лакха боллашехьа.

Р. НАДЕЖДИН,
АПН корр.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ВАХАР САННА ДИПНА

Дерригача дунеи къахьегамхоша, прогрессивни общественноста шерра белгалдоаккхаш дездир адамлеи историе чухь сийдолаш дола ди — В. И. Ленин ваьча дийнахьа дениз 110 шу дизар. Лаьттан шара массе мийнгера цу деношка хоамаш ухар дунен пролетариата баьччиз хетинь митингаши собранеши, семинараши выставкаши хиннай яхаш. Дукхача мехкашка толаме чакхдийннад ленински кIираш.

Къаьстта чIоагIа деза ди белгалдаьккхар социалистически содружества пачхьалкхенашка, ленинизм лардe а лаьца керда вахар хьалдеш долча мехкашка. Дерригача халкъа Ильич дукха везаш хилар, цун васкеташта уж тешаме хилар хьахьокхаш хIама хилар социализма дерригача мехкашка сийлахьча юбилеи сийна яхь йоажар. Из йолча хана социалистически содружества болхлой классо керда къахьегама толамаш дихарах рапорташ телар.

Масала, болгарски гIишлошъерашеи монтажникашеи Ленински юбилей хьатIакхчача хана эксплуатаце дIаелар Ихтимански чугуно литейни комбината тIехьхьча технологически линеш. Из хьалхенча дакъе доалаш хиннай ГДР, Польша, Чехословаки, СССР. Доккхий къахьегама толамаш даьхад венгеро советски доттагIлен предприяти олача Мишкольцерча В. И. Ленина цIерагIча комбината металлургаша. СССР-о технически новкъостал а деш юбилей хьатIакхоачача хана комбинате хьалъяьй керда цехаш.

Дунен тайп - тайпарча мехкашка В. И. Ленин ваь 110 шу дизар дездаро тIаьхха а кхаьхьекхар тIехь-тIехьагIа дукхагIа наьха теркам марксизма ленинизма идеяца шоашта тIаозаш хилар, уж йоахалургIолаш низ болаш хилар. «БIаьшерешка адамлена дага даьллар кхоачашдара процесс дIайолаль вола Ленин ерригача ханашка сийлахь - воккха гений волаш вусаргва, — белгалдаьккхад вовзаш волча американски юриста Гарольд Бакмэна, — советски халкъа карагIдаьннарех цец ца воалаш Iе хала да. Берригa нах хьайе болх болаш хилар культурни боапам лакхбалар, мах боацаш медицински гIулакх чуIе цIеноши хила бокъо хилар къонаиза сагота хила ца езаш хилар, кхыча халкъашца доттагIа долаш хилара уйла йолаш кхетам балар. кIаьд ца вуш машара тIехьа къовсам лоаттабеш хилар — из деррига а маларра аьлча тай замаи йоакха тамаш я».

Шоай цIей санна дездир ленински юбилей шоай лоIаме долаш дегIадахкара наькъа тIа даьппача е паргIатои прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеш долча Азе, Африка, Латински Америка халкъаша.

Дунен халкъашта юкъера хьал ирденнача, США доал деш дола гIоазараш. Малхбузен Европа дукхха пачхьалкхенаш кхохкам кIаьдбара процесс йохае, дуне «шийлача тIема» ханашка юхадига гIертача хьалашка кхы а чIоагIа лаьхлу машарах йолча Декрета автора кийчъяьча машаре цхьана дахара принципий лоархIам.

В. И. Ленина сий лакха лоаттаду пай, машар, — берригача наьхен халкъийн вахаре сийлахь-доккха хIама — бихьан долаш лоттабу къовсам чIоагI а беш, яхаш ладаьд «Унзере цайт» яхача газета тIа Германски компарте председатела заместитела Г. Готье. Цу къовсама цхьа дакъа да Малхбузен Европе керда американски ядерни ракеташ дIанийсъяра духьалара, СССР-ан ФРГ-еи юкъера машаре дIа-юха гIулакхаш леладелга чIоагIдара тIехьара болам.

ВАШИНГТОНО ЮТКЪАМ А БЕШ

«Юкъарча рынка» нийс мехка кхыча мехкашкарча гIулакхий министраш бIарчача шин дийнахьа Люксембурге укх тайпара проблема мишта къоастаергья из ховш уйла еш хиннад: Мишта дIахьокхаргья Вашингтонаца цхьана «атлантически солидарность, хIаьта цу хана ший хьашташ мишта лорадергда а.

Да а да-кх из иштта, американски империализмана духьале е лоархIаьча Ирана духьаларча ший «санкцеех» хьакхета яхаш КIайча цIено ший союзникашта чIоагIа иш лоаттабу хIанз массехк бутт бизаб. Люксембурге «девятка» вIашагIкхеталехьа хьалхха Вашингтоно кхерам тессаб нагахьа санна «машареа антиирански гIулакхаш» «Юкъерча рынка» мехкаша хьал ца лоаце США тIема гIулакхаш юкъедоаладанза яргьяц. тIаккха Малхбузен Европа дукхача хана яргья Иранерей гаргарча малхбоалерча Iарбий мехкашкарeи кхухьача мехкдаьттах.

ХIаьта Тегерано хьалххехьа дIа а хайтад США антиирански гIулакхашта тIехьа йолча пачхьалкхенашта мехкдаьтта лоаттаделга ше соцадергда аьнна. Цудухьа хила йиш йолаш хIама да нагахьа санна из гIулакх иштта найсделча цун решени мехкдаьттана экспорт делаеча кхыча ГаргарчеИ Юкъерчен Малхбоален мехкаша хьаллоацарг хилар.

Цудухьа Люксембурге совещани йолаш чIоагIа къовсам тIа даьлар гIулакх. Юкъера а компромиссни решени тIаийцар. Цу тIа лаьрхIад, масала, ЭЭС мехкий Иранера дипломатически персонал кIезигъе а, кIаьта иштта цу мехкацара торгово-экономически бувзамаш кIезигдара цхьадола гIулакхаш де а. Из иштта дале а Ирана торгови байкот а яьац. Вашингтоно цIадаийххача тайпара иракски мехкдаьтта ийделга соца а даьдац.

Из тамаш е езаш хIама дац: ховш ма дий США сана ший энергетически эшараш дукхагIча даьккъе ший чурча кхоачамашца Iалашдер а доацаш шоашта эшача мехкдаьттах кхо дакъа дича ши дакъа хиллал дар Гаргарчен Юкъерчен Малхбоален мехкашкара дIанхухьаш долга. Из лоархIаме доагорен бийдалеи хьаст дIабаьлча чIоагIа халача хьал тIа оттордар ЭЭС мехкаш. уж ВIашагIкхийттача Штатех тийша хулилга чIоагI а дергдар.

Йолаш я цу гIулакха тIехь экономически йолчул кIезигIа лоархIам болаш йоаца цхьаьнха аспект а. Люксембургски совещане хьакъехьа хоам беш «Нью-Йорк таймс» яхача газето ядадь ЭЭС мехкаш «моллагIча тайпара дале а Ирана духьала даха лерхIа США тIема гIулакхаш хьаллаца кийча дац» яхаш.

Малхбузен Европа цу тайпара позици кхетае атта да. Картера правительства авантюристически политика, гIожа низ юкъе болла из гIертаро, тIема наькъаца дунеи далкъашта юкъера проблемаш къоастае гIертаро малхбузеневропейски мехкий экономически хьашташта зе даь ца Iеш 70-ча шерашка селла хала хьа мел даьр доходар кхерам болча а оттаду гIулакх.

ЯПОНСКИ АГРЕССИВНИ ТIЕМА ГIОЗАРАШ ХЬАЛХЬУВ

«Пхеннена меттел — диъ шера!» — иштта я хIана японски агрессивни тIема гIозарий девиз. Из «гIулакх» дIадоладаьраш Японе кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Сабуро Окито шоайцига тIаийца бола США кулгалхой ба. Океанал дехьарчар хьалхадаккхарах 1980 — 1984 шерашка герзашцарча низашта модернизаци елга сихде лаьрхIад.

Иштта сихъяь тIема кийчон пятилетка кхоачашъяро генералий торо хулийтаргьи 1983 шерехь а «F-15» яха 77 истребитель, 37 противолодочни самолет, 39 тIема кема, цу даькъе 5 хин кIал гIолла лела лодка, «Т-74» яха 300 танк хьае...

МугIаререча налог телачарна из гIулакх качдоагIаргда кхы тIа триллион иен бе а хулаш.

Японега «хаддаиза а дикка дукхагIа а» оборона низ чIоагIбайта а гIерташ США дунен жамдарма оборонительни функцеех цхьаараш пунга дIалла лерхIаш я. Пентагоновски стратегашта хетачох кхерамален договорах цар союзник декхарийла и Гаьнарча Малхбоалера «низа вакуум» хьалйиза, хIана аьлча Индийски океане — дукхагIча даькъе — Гаьнарча Малхбоален чотах американски тIема низаш чIоагIде лерхIандаь. Цу даькъе шин мехка юкъерча гIулакхий схема а ший тайпара я. «Иомиури» яхача японски газето яхачох США-с Японена IоткъаМ бу. хIаьта цо шийта яхар а ду.

Хьалха цIаккха ца хезача тайпара Токио хIанз гера Iоадеш хилара бехкала бувла гIерт ЦРУ-си США тIема разведкаи дIадовржадеча доацар дувцаш деча «Японе территорена юкъерча районашка» советски тIема патенциал дукхагIа хулаш йоагIа яхача къамаьлашца. Цу тайпарча къамаьлашца доашхаш леладу халкъа хьалкъашка мехка вахарера агрессивни тIема гIозарий лоархIам чIоагIбара либерал-демократий правительства керда гIулакхаш а: парламента лохехьарча палате кхерамзлен дешашта йола лаьрххIа комиссии вIашагIйоллар.

Нийса хургдацар из деррига а Вашингтона лостамагIа лелаш да аьлча. Японе ший «кераш» а да кхоачамболш, къаьстта керда тIема заказаш кхоачашде чIоагIа безам болча промышленникашта юкъе.

Вал. ВОЛКОВ,
В. СЕРОВ,
В. САПРОНОВ.
(ТАСС).

Хьехархошта лаьрхIа

ХIАРА УРОКАХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

КПСС 25 съездо а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумаша а белгал даьккха тайпара дикка доккха а чоалхане а декхараш да вай советски школа хьехархошта хьалхашка латтараш. Дукхача даькъе царех тийша да вай хьалкхувш йолча къоначa тIехьенна коммунистически кхетам балар, уж хьинарах - бизза бола гражданаш - патриоташ болаш хьалкхебар.

Белгалдаккха догIа, цу хьакъехьа беш бола болх шерра дIабахьар дика вIаштIехьдоалийтар вай наьна меттала долча литература иэдархой а багахбувцама а толашагIйола произведенеш йолга. Дерригача дунен халкъий машар, массаболча къахьегамхой вошал, советски патриотизм, социалистически интернационализм, хьаьшала къахьегам, саги кортамунйале кхайнаю вай литературо. Иштта, вай литератураца а богахбувцамца а тоъал дуккха я дIайкача замах тIехьадинга гIулакхаш, дин хьехамий а дин вииилий а карцо гучайоккхаш, царца къовсам лоаттабара хетаъ произведенеш.

ХIара говзамеча произведене тIа автора оттаьчи проблемаш тIа уйла яйташ, литератураца бола берий безам собоаниххиш, юххьанца дена дешархой нийсача новкъа бахара, цар сакхетим денгара денга дегIабоалаьбара хетаъ хила еза, моллагIча классе на яле а, хьехархочо дIахьош йола хIара урок. Нагахьа санна хьехархо ше литература дика довзаш методически говзал лакха йолаш ца хуле цIаккха а вIаштIехьдаргдолаш хIама дац на. ВIалла шеко яц цу тайпара долча хьехархочо беш бола болх духхьал произведеней лоаца чулоацам бувцарах тоъам баь чакхбоалаш хургболга, цо литература кхы а кIоаргагIа довзаш лоаш долча берий безам а сакъердам а кастта даьгIболийтаргболга.

Цу гIулакхо къаьгга гойт вайна хьехархочо берашта литература кIоаргга довзийтара беш бола болх духхьал йоазонхой произведеней темаш йовзийтарца а чулоацам бувцарца а, цар лоархIам белгалбарца чакхбовлаш боацилга. ХIара произведене чулоацам а, идейни лоархIам а, кIоаргал а бокъоцца йовзийтарал, тахкарал совгIа, хьехархочун декхар да ший дешархошта цу темах йола произведени язъеш автора гойта йола художествени говзал а гучоякхар.

Цу тайпара 4—7 классашка дешархоша къаьст-къаьстача вайнахьа иэдархой а багахбувцама а произведенеш Iомаеча хана хьехархочун керттера декхар да кIоаргга цу произведеней идейни лоархIами художествени белгалонаш йовзийтарал совгIа, дешархой литератури метта навыкаш дегIайоаллара къахьега, уж лоацца а, хоза а, меттахьа а ьынача деша чам бовза Iомабелга.

ХIаьта цу хьакъехьа чIогIа лоархIаме хIама да хьехархочо ший дешархой юххьанца дена хIама кIоарге тахкаре, довзара, тайп-тайпара йоазон болх бара тIаберзабар. Масала, каст-каста шоаш Iомаеш йолча произведене лоаца а чоалхане а план оттае а, шоай дог-уйла йовзийташ йола кхоллама диктанташ, изложенеш дагаелга вIаштIехьдаха а деза цо.

Цул а совгIа, чIогIа лоархIаме хIама да бераш школай литературни а, багахбувцами а, краеведчески а кружокашка дакъа лацара юкъеозар, тайп-тайпара багахбувцама произведенеш дIалазьара, наьна меттала дола школьни газет арахецара царна новкъостал дар.

Дикка лоархIаме хIама да юххьанца дена 4—7 классашка деша багIача дешархошта лоацца, хIаьта 8-чи 10-чи классашка деша багIачарна шерра йоазикаьи иэдархой биографеши цар говзал дегIалра наькъаши гойтилга, цу йоазонхой кхоллама а халкъа йоазон литературна а юкъе цар произведенеша дIалоацаш йола моттиг белгалъяккхар.

Ховш ма хилара, 4—7 классашка деша багIача дешархошта, лоацца ва бале а, хьехархочо бала беза товзамеча произведеней темах, идеях, композицех, сюжетах, эвкара а Iалама а сурт-сибат гойтара говзалех, эпитетех, архаизмех, ритмах, рифмах, стопих а строфах а бола керттера кхетам.

Цу гIулакх хиннахьа дIадоладь а цуз йоагIаш бола терко яь а дIахо ихуххьаш ца хилар бахьан долаш, вай республика цхьаццайолча школашка хIинцеи тIехьа нийслу вай литература эгара дикагIа йолча произведеней а шоткъа цхьаццаболча турпалхой аIераши халла произведеней чулоацами бовзарал совгIа, дукха кIоарга сце а, цу произведенеш яьлча а, цох боаллаш бола пайда хьаьца Iомабанза бола дешархой. Дувца дезаш дац яьнна хет цу тайпара Iомадаьча литературах хьабоалаш бола пайда цIеаяга болга, цу тайпара бола дешархо вай вахар а дерригa дуне а довзара дикка тIехьа висилга.

Белгалде догIа, цу тайпара йола моттигаши гIулакхашк нийсаургдоацаш, къаьстта 8—10-чи классашка литература хьехаш болчи хьехархой декхар да цу хьакъехьа шоай болх бовзаш тоабара шоай берриги терком тIобахийтар, хIана аьлча, цу ханага кхачалиг дешархоша Iомаьраш керттерча даькъе йоазонхой къаьст - къаьста произведенеш хиннаяле, цу хана деш уж дIабоалалу кхы а шерагIа, кхы а кIоаргагIа, вешта аьлча, историко-литературни хьисапагIа вахарца бусташ керттерча иэдархой кхоллам а бIарча литературо а довза. Цул а совгIа, къаьстта белгала а я из хи цу ханара волча сага мировоззрене лаьд йоллаш йола ха из хиларца, цо цу хана Iомадаь дикадар а водар тIехьагIа а цох мел лакха сакхетам болаш сагг хургва къовстадеш хиларца.

Цу гIулакхо кхы а къаьгагIа гойт вайна 8—10 классашка вай наьна меттала дола литература историко-литературни хьисапагIа Iомадаро хьехархочо хьалхашка кхы а доккхагIа дола декхараш оттаделга, уж толамца кхоачашдарх из массе даькъе лакхара кийчо йолаш хила везилга. Цхьа-дале из декхарийла ва хьалха дешар хоша лохерча классашка Iомадаьчун, царна дайзачун ларда тIа царна говзамеча литературах а, цун вахарца болча бувзамех а кхы а шерагIа бола кхетам бала. Масала, цу тайпара историко-литературни хьисапагIа къаьст-къаьстача вай къаман дик-дикагIа болча иэдархой шоай хана арайийнна произведенеш а бIарчча кхоллам а Iомабаро дика аьттув боалийт хьехархочун ший дешархошта цу иэдархой тайп-тайпарча произведеней ихы а кIоаргагIа идейни а художествени а мах бовзийтарал совгIа, шерра масалаш а доаладеш цар говзал дегIаяра наькъаш гойта а.

ШоалагIа - дале, шерра иэдархой кхоллам а биографеш а, литературни теори а истори а довдийтарца, хIара иэдархочо тайп-тайпарча хана иэъяьча произведенешна керда саг хьалкхевора а, вай халкъа йоазон литература хьахилара а дегIадоаладара а, лаьца дакъа белгалдарца, хьехархочо шерра масалеш а доаладеш гойта деза вай литературо 20-чи, 30-чи, 40-чи шерашка, иштта дIахо а дакъи толамаш, вахаро юкъе дIаяьча моттиг.

Цу тайпара нахарца дусташ шерра вай литература Iомадаро денгара денга дешархой сакхетам массе даькъе ихы а лакхбеш, шербеш, дегIабоалабу. Масала, цу тайпара вай литература Iомадарца дешархошта дIадовза Сийлахь Боккха Октябрьски революце чинпача замалахье, граждански тIема замана, хIанта цул дукха хьалхагIен тIехьагIен лаьтта гIулакхаш. Говзамеча литературано юкъерча тайп-тайпарча турпалхой вахари гIулакхаши вIаши нийсдарца дешархошта дикагIа гучадул къахьегамхоча керда вахар дилларa мел дукха хало лайнай, хIана лоаттабаь вай кулакашиен хIанз а тIехьа нийслуш болча дин вакалашцен дипо къовсам.

Лоаца аьлча, цхьанна а хIаманца нийсъе йиш йоаца и дешархошта дикадар довзара, из шоай дамала юкъедоалдаре. Замах тIехьадисачунца къовсам лоаттабара говзамеча литературо еш йола эацина.

КПСС XXV съездо а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумаша а из белгалдаь тIехьенна кхетам балара болх дIакхахьа безаш ба цу гIулакха дега ерригa йовхо дIадуш, дик дикагIа йолча формех а методех а шерра пайда эцаш, ма хулла дешархой уйла гIеттаеш, сакхетам лакхбеш. Вешта аьлча, наьна меттала дола литература Iомадаро а шерра дувза деза дешархошта идейно - политически, эстетически, правственни кхетам баларца, уж кхы а кIоаргагIа хIама довзара, тахкара, къахьегара тIера болаш кхобара.

Наьна меттала дола литература хьехаш волча хьехархочо цIаккха а дицдала йиш яц дешархошта интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара гIулакх. На декхар а оттадаь беш болча балха юкъе къаьстта йола моттиг дIалапийта еза эрсий сийлах-доккхача халкъо а, цун литературо а, керт керттерча иэдархоши а вай мехка дахача кхыча халкъий литература дегIадоаладара даь а хIанз деш латта а новкъостал.

Хьехархочо цIонкха а дицдала йиш яц хIара цо дIахьош йола урок - дешархошта боккъонца кхетам луш, цар сакхетам массе а оагIорахьара дегIабоалабора тIаераазь хилийта езилга.

I. МАЛЬСАГОВА,
Грозненски педучилища хьехархо.

Сийлахь-йоккхача Коталон 35 шу дизарга

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка советски авиаце бIуний ихьача доакъоница цхьана моастагIчоа духьала майрра тIом баьб. Советско-германски фронте фашистски эскара самолетни парках кхо даькъа дича ши даькъа праш юхаьяй. 1943 шера Кубане вай авиаци моастагIчун йолчул чIоагIагIа толаш хиннай.

Легендарни ЗIамига лаьтта. Керттера Кавказски лоама перевал бахьан долаш лоаттабаь тIом, Новороссийско-Тамански наступательни операци, лоамашта хьалхашка лаьтта партизански тIом, юххера, 1943 шера фега баь боккха тIом — советски ТIема-Фегарча Низий сийлахьча гIулакхий йицлургйоаца этапаш. Цудуьа цхьа бахьан доацаш дацар авиаторий ветеранаша Краснодарски крае вIашагIкхета лархIар.

Партеи правительстваи боккха мах баьб Даьхен хьалхашка советски летчикашта карагIдьиначa гIулакхий. 200 эзар совгIача сага ордениаш медалаши еннай. 2420 авиатора Советски Союза Турпал яха цIи еннай, 65 сага из цIи шозза еннай, хIаьта ши саг — А. И. Покрышкини И. Н. Кожедуби Советски Союза кхозза Турпалаш хиннаб.

Дукха ха йовцаш Кубански лаьтта вIашагIкхета баьхкабар летчикаш — Советски Союза Турпалаш, Хьаьшашка бир — ВВС Политуправлене начальник авиаце инарал-полковник И. М. Мороз, авиаце маршалаш С. И. Руденко, В. А. Судец, летчик-космонавт Г. Т. Береговой, кхы дукхабараш.

Безаме тIаийцар Кубана беза хьаьший. Ветеранаши летчикаш хилар краи городашкеи станицашкеи, школашка къонахчала урокаш бир, вIашагIкхийтар юртбоахама производстваи городашкарча предприятейи къахьегамхошца. Хьаьший хилар городашка Краснодаре, Усть-Лабинске, Тимашевске, Крымске, город-турпал Новороссийске, кхычахьа.

СУРТА ТIА: город-турпал Новороссийске Турпалий майдан тIа хилар ветерани летчикаш вIашагIкхетара хетаьь митинг.

К. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАЧА НАХАХ

ШИЙНА БОЛЧА ПАЙДАНА А ДОАЦАШ

МагIалбика керттерча больнице болх беш вола Марзиев Мухтара Махьмад къоначa лорашта юкъе дикагIчарех ваI лоархIаш ва.

Толамца дIаелар Махьмада деша дIачуводачо дIаяла еза экзаменаш. Дукха ха ялалехьа Къилбаседа-ХIирий медицински институте дикагIвола студент хилар цох. Институте Махьмад Iилма - тохкама кружоке экспериментальни хирурги Iомаеш хилар. Укхаза хургвоaча лора йоккха влияни еш вар дарба деча факультете хьехаш вола Хетагуров Алан Давыдович. Из вар-ше хьалкхевечох терапевта эша белгалонаш йоахкилга гучадаьккхар а.

Студент волча хана а тIера вар Махьмад общественни балха. Цу хана тийлар цунна дукха совгIаташ, грамоташ.

1971 шера цIе диплом хьа а эцаш, йистейоахк Махьмада медицински институт. Цун безам хинабаларe кафедре вуташ вар из, бакъда цо дийхар ше вахача городе — МагIалбике вохийтилга. Къоначa лора-терапевта чIоагIа безам бар практически болх бовза. Иштта, Вознесенски станични больнице дIаболабир цо ший болх.

Аьттув баьлар цун укхаза дика нах нийсбенна. Шоай болх безаш, барт тайна коллектив яр больнице болх беш хиннар. Укхаза боккъонца йийзар Махьмада лора говзал а шийна улаув къахьегаш бола новкъостий а.

Цхьа ха яьннача гIолла къона лор хержар комсомольски организаце секретаралла, цул тIехьагIа МагIалбика города № 1 йолча ЦРБ больница керттерча лора заместитель вир цох.

Укхаза а хорж Махьмад комсомола комитета секретаралла. Дукха ха ялалехьа районе дикагIа йола организаци а хинна дIаяттар цо кулгалду комсомольски организаци. Больнице болх беча кагирхой вахар сакъердамегIа, безамегIа хилар. «ДикагIа йола отделени», «Професси дикагIвар», «Живрий медЙижарий» яха конкурсаш чакхъяха йолайир укхаза.

Хьинар долча, къахьегама тIера волча къоначa лорах хIана ала йиш я из боккъонна вола специалист ва аьнна. Мичча хана эшача гIо-новкъостал де массаза а кийча ва из.

1974 шера Мухтара Махьмада доккха сий ду коммунисташа. Из цу шера КПСС члена кандидаталла хьаийцар, хIаьта 1977 шера больница партийни организацено керте отт из. ШоалагIа хорж из МагIалбика горсовета депутаталла. «Малгобекнефть» НГДУ унахцIенцон университета декан ва.

Ше лор хиларах тарра, шийна знанеш хадланза лакхъеш хьавоагIа Мухтара Махьмад. Вай мехка а доаьол дехьа а дарба дарах керда ера мел даьнна литература довза гIерташ къахьег цо. Из хул Крымски а Бакински а лорий говзал лакхъеча институташка кердадар довзаш. Цун чIоагIа бувзам ба ший хьехархоча волча профессорца З. Г. Басиевца. Цунца цхьана Iилмаца статьяш язъю, са даьтарах йола патологи ювцача Еррисоюзни симпозиума доакъошхо хиннав.

Шийх лаьца дукха дувцара тIера вац Махьмад. Бакъда, дукха да цун новкъостех дувца. Иштта чIогIа сий деш дувц цо опытни терапевтах Мержоев АхIмада Ибрахимах, лор-эндокринологах Саутиева Жабраьила Асех, лор-окулистах Погорова Мухтара Радимханах, дукхача кхычарех лаьца.

Дукхача совгIаташца белгалдаьккхаб Махьмада болх. Царна юкъе я ВЛКСМ горкома, обкома, ЦК грамоташ. Иштта дукха грамоташ тийнай цунна НГIАССР унахцIено лоралра министерства, медицински балхахой профсоюза обкомо, РСФСР «Знание» яхача общества.

Шийна болча аьттоина тIехьаваьна а ца лелаш, шийна улаув болх беча наьха духьа вахилга, къахьегилга — из дезаю я цхьоалагIча категоре лора, коммуниста, парторганизаце секретара, халкъа Iаьдала викала — Марзиев Мухтара Махьмада.

У. БОГАТЫРЕВ.
Автора сурт.

СУРТА ТIА: лор М. М. Марзиев.

МАЙ БЕТТАРА ХАОТТАМ

СССР Гидрометцентро баьча хоамах май бетта мах боалехьарча Кавказа хьалхашка юкъера лаьрхIача бетта хургйола фегара температура нормага гIорттaш я. Бийсана 10 — 15, дийнахьа 22 — 27 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

Цхьайолча хана цхьоагIчен шолхагIчен денадаш на бийсана 3 — 8, дийнахьа 9 — 14 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

Бетта хургйола йоачаш 100 — 130 миллиметр хила тарлу.

ДукхагIа догIа делха тарлу нхоалагIча декаде.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Олимпийски бассейне кердадар

Ховш да, спортсмена хIара хи чу кхоссавалар хина IотIакхийтта из лозавар кхерам болаш долга. Цудухьа тренировкашка чукхуссавалара чоалхане техника шаьръеча спортсменаша дукхагIа хана пайда эц фех хьабеча гIайбах.

Из болча компрессораша лаьрххIа хьаьча емкоста чу (ресивер) фо чутох, из турбашка гIолла бассейна буха а дахе, цул тIехьагIа боккхача нилаца хин тIехнахьа хьаьраэнх. Цох чопаш а беш лакха бурун хьахха, кIаьда IотIаэц цо спортсмен. Нагахьа санна аьттув боацаш из кхоссавенна вале чIоагIа лоза а вайтац.

Московски авиационни института (МАИ) студенташа хьинаре дакъа а лоацаш, советски инженерашеи специалисташеи хьалъй из система. Шийн параметрашка диллача белгтала дикагIа я из Монреале Лоаварашка-76 хинначул.

— Тха фе гIайба, — дувц хи чу кхуссавалара гIулакха волча пачхьалкхен СССР тренера Ларюшкин Анатоле, — аьттув боацаш хи чу кхоссавенна спортсмен бIаьца кIезигагIа лозавайт. Из лийча спортсменашта царна дозалол дехьара бараш а болаш, чIоагIа дукха езаенна я.

Фе гIайба миштаб хьожаш спортсменаши цоаш гIалаташ я деш, тайп-тайпара положенеш а йолаш чукхувсабенна ала деза, царех цхьаннена а чов на хинчилга.

ГIайба лелабелга чоалхане дац. Тренера бе йоал йоккха йоаца пульт. Емкоста чу эшаш дола фу чутеха даьлча, система кийча йолга хьагойташ пульта тIа лампилг согаяу. Тренера пIелг тоIабу пуска шопка тIа, массехк минут яьлалехьа вышка тIа латтача спортсмена бIаргагу чукхоссавала команда луш йола светофора сигнал.

— Фе гIайбас, — вIахо дувц Ларюшкин Анатоле, — кулг-кара а автоматически а режиме дика болх бу. Буруна майда ворхI квадратни метр я. Тоъаь итт секундага кхаччалие тIехьнахьа латт из, кийчьала а дикал лакха болаш чукхоссавала а тоъам болаш ха я из.

Фе гIайба болх беш хургья Москверъа кердача олимпийски бассейне, хIаьта Ловзарашка-80 дакъа лоацачар шоаш тренировкаш еча хача цун боагIа мах бе вIаштIехьдаргда.

ЛЕСКИН Александр.
(АПН).

СПОРТ

РСФСР КУБОК ЯККХАРА

Самардийнахьа укх шерарча сезоне хьалхара официальни ловзар чакхдаьккхар «Тереко». Новороссийске из вIашагIкхийтар футболах РСФСР кубок яккхара йолча хьалхарча матче моттигерча «Цемент» яхача командаца.

Цу ловзарах йиза кубкови матч хилар. Ловза хьакъоастаяь керттера за цхьанна а командо соале ца йоакхаш чакхъяьлар. ХIаьта яхьий регламентага хьежа, ловза вIатехача цхьйтт-пхийтта минут йIаьха йолча шин тайме «Тереко» хьахьекхар ший говзал лакхагIа болга. Счет 2:1 а йолаш футболаш эшабир цо. Вай команде бургацаш чутехараш ба В. Колядко и Б. Чирвак.

Мехка чемпионатера ший хьалхара ловзар «Тереко» 2-ча мае Махачкале моттигерча «Динамо» командаца чакхдоаккхаргда.

КЪОНАЧА ФУТБОЛИСТИЙ ЯХЬАШ

ДIахоьхьаш я футболах йолча лаьрхIача школашта юкъе Къулбехьерча Россе хьалхара моттиг яккхара йола яхь. Цу яхье къовсаеннача командашта юкъе призовой моттигаш яха торо йолаш я хьалхарча тоне хьалхара моттиг яьккха Ростовера «Къонал», дика ловзаш хьайоагIа Орджоникидзера «Къонал», Нальчикера «Эльбрус», Грозера ДЮСШОР. Укхаза призаш яьхача командашта бокъо лу Советски Союза футболах йолча лаьрххIача школашта юкъе хургйолча яхье дакъа лаца. ХIанз дахача кIирандийнахьа вай команда ловзаш хилар хьалхе лелаеча Ростоверча футболисташца. Из цала ловзар чакхдаьлар счет 3:2 йолаш вай футболисташ вот а боалаш.

А. БЕК.

МЕДИЦИНА — ДИНА ДУХЬАЛА

Политически дешара ЦIагIа укх деношка хилар «Бахача наха Iилма - атеистически кхетам луча медицина бола лоархIам» яха республикански Iилма - практически конференци.

Бахача наха атеистически кхетам балара даькъерча медицина болхлой декхарех лаьца доклад йир республика унахцIено лоралра министра заместитела Б. Г. Киндарова. Партеи Советски пачхьалкхени дин царчеи киназацарчеи гIулакхех лаьца яр «Знание» общества республикански организацерча Iилма - атеистически знанешта пропаганда яра йолча Iилма - методически совета председатела, философски Iилмай кандидата А. А. Каратаева яь доклад. Нохч - ГIалгIайчене лаьрхача керста дин сектай реакционни гIулакхех лаьца диндар конференце «Знание» общества лектора А. А. Ковалева.

Иштта конференце къамаьл дир дин хьехамаш харц хиларах медицино деш дола тешалаш бахача наха шерра дIадовзийтара де дезарех дийцача унахцIено лоралра министерства керттерча специалисташа В. А. Денисова, А. А. Вартановас, С. А. Канкаева, М. А. Дальсаева, кхычар.

Конференце доакъошхоша тIаийцар медико - атеистически пропаганда боарам лакхбара. Iилма - атеистически кхетам балара балха формаш шерьяра тIаерзаяь йола рекомендацеш.

И. САДУЛАЕВА,
республикански санитарни дешара ЦIен болхло.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — Операий вIашагIкхетар. Римский - Корсаков. СССР Пачхьалкхен академически Доккхача театра «Снегурочка» яха спектакль. Йистеьнача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Московская характер» яха телевизиони документальни фильм.
15.50 — «Спортивни класс».
16.30 — «Эрсий къамаьл».
17.00 — «Шахматни школа».
17.30 — «Къоначa итагIен кипраш». Душанбера передача.
18.05 — «Денал».
18.35 — «Дерригa а хар лов», Киножурнал.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Советски иллей концерт.
19.00 — «Iилманца цхьана къахьегар». Передаче дакъа лоацаш ба Социалистически Къахьегама кхозза Турпал, СССР Iилмай Академе Президент А. П. Александров а, Куба Iилмай Академе президент, доктор Вильфредо Торрес Ирибар а.
19.55 — «Экзамена кийчо яр» яха телевизиони художествени фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах ловза Дунен халкъашта юкъера вIашагIкхетар. Швеце вIашагIтеха команда — СССР вIашагIтеха команда. Швецера передача. Перерыве — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.
21.00 — «Доазол дехьара диараш лакархой — Москвеи хьаьший. СССР Пачхьалкхен академически симфонически оркестра концерт. Дирижер — К. Жибо (Франци).
21.30 — Документальни фильм.
21.40 — «ВорхI пенька» яха художествени фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шоана, вай—подвиг!».
8.40; 9.30 — Ботаника. 5-гIа класс.
9.00; 13.35 — ПТУ дешархошта а подготовительни отделеней ладугIархошта а. Эрсий мотт. Вальяжа экзамен яла кийчо яр. 1-гIа передача.
9.50 В. И. Лебедев-Кумача стихаш а иллеш а.
10.20; 14.25 — Французски мотт. Дешара 2-гIа шу.
10.50; 11.35 — Ботаника. 6-гIа класс.
11.10 — СССР халкъий аиарш. 2-гIа передача.
11.35 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 3-гIа курс.
13.05 — Философи. «Пачхьалкхе а революци я» яха Ленина произведени.
14.55 — К. Симонов. «Стихаш. Дневникаш. ДагадоагIараш».
15.40 — «Нохч-ГIалгIай лоаманка». Iилма - популярни фильм.
15.50 — «Сийлахь-боккхача Даймехкаь тIема шинахьовсен. «ТIемахьа тIом» яха 19-гIа фильм.
16.40 — Экран — хьехархочунна. Iалам довзар. 4-гIа класс.
17.00 — Истори. 8-гIа класс.
17.15 — «БIаьнерашта нийса дола шераш». Документальни фильм.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIоалаь».
18.45 — «Халкъа тIаьхьожам вIахьош ба (нохчий меттала).
19.00 — Киножурнал.
19.10 — «ДоттагIаши къахьегамен деза цIей» (гIалгIай меттала).
19.35 — «Нийса аькъала хийла цун, берашI».
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».

30 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Экзаменга кийчо яр» яха телевизиони художествени фильм.
10.10 — «Киноискъбара клуб».
11.10 — «Арфа ек». Фильм-концерт. Йистеьнача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Хургдолчунна тIаьхьера иохк» яха документальни фильм.
15.35 — «Телестадион».
16.05 — «Москва и москвичаш а».
16.35 — Фильм-концерт.
17.05 — «Революционни этюд». 20-чи, 30-чи шерий монументальни советски искусства хьакъехьа.
17.30 — «Мичад ца, турпалхоштIа».
18.00 — «Тхонг Лонг» яхача иллеий халкарийн Пачхьалкхен ансамбля выступлени (СРВ).
18.25 — «Къахьегама сийлен хьалхалаттараш». Передаче дакъа лоацаш ва КПСС Владимирски горкома хьалхара секретарь В. Я. Росляков.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Спартак». Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шерби го». Эстрадни программа. Перерыве — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шахматни школа».
8.40; 9.40 — Аиараш. 5-гIа класс.
9.10 — «Лаьтта тохкамхой новкъа». Iилман-популярни фильм.
10.10; 14.40 — Немецки мотт. Дешара шоалагIа шу.
10.40; 11.40 — А. П. Чехов. «Боккъий безам». 9-гIа класс.
11.10 — СССР халкъий аиараш. КхоалагIа передача.
12.10 — Студенташта-заочникашта. Инженерни графика. 1-гIа курс.
13.20 — Политически экономи.
14.10 — Подготовительни отделеней ладугIархошта. Физика.
15.10 — В. Луговской поэзи.
15.50 — «Пролетариата диктатурана дола бриллиантиш» яха художествени фильм. 2-гIа сери.
17.35 — Iилман - популярни фильм.
17.45 — «Нохч-ГIалгIайчу гIоала».
18.05 — «Патриота толаме чакхъяьнна» Социалистически йоха дневник.
18.35 — Iилман - популярни фильм.
18.45 — «Сайре дика хийла». Музыкальни программа (нохчий меттала).
19.30 — «КIай Бим — Iаьржа лерг» яха художествени фильм. 2-гIа сери.
21.00 — П. И. Чайковски произведенешшара концерт.
21.40 — «Сатем байна къонах» яха художествени фильм.

Хаоттам

Тахан республико гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 8—13 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 10 — 15, Грозне 12—14 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Ххоала морхаш а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 3—8, дийнахьа 15—20 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместитела — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культуре — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92, Телефоны; редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00177. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2335.